

Vysoká škola Danubius
Fakulta práva Janka Jesenského

ACTA IURIDICA SLADKOVICIENSIA XIII.

PRÁVNICKÉ ŠTÚDIE

MMXVIII

ACTA IURIDICA Sladkoviensia XIII.

Právnické štúdie

Vedecký redaktor: JUDr. Juraj Varga, PhD.

Editor zborníka: JUDr. Juraj Varga, PhD.

Redakčná rada:

prof. JUDr. Marian Posluch, CSc.; prof. JUDr. A.T.Bonner, DrSc. (Moskva);
prof. JUDr. Vojtech Tkáč, CSc.; prof. JUDr. Julius Piwowarski (Krakow);
prof. ThDr. Jozef Krajčí, PhD., doc. JUDr. Dušan Korgo, PhD.;
doc. JUDr. Daniela Gregušová, CSc.; doc. JUDr. Daniela Gandžalová, PhD.;
doc. JUDr. Ján Reken, CSc.; doc. PhDr et Mgr. Peter Ondria, PhD.;
PhDr. Andrea Jankurová, PhD.

Recenzenti:

Prof. JUDr. Marian Posluch, CSc.

Prof. JUDr. Vojtech Tkáč, CSc.

Za odbornú a jazykovú stránku jednotlivých príspevkov zodpovedajú autori. Rukopis neprešiel jazykovou úpravou.

© Vysoká škola Danubius a autori, 2018

Vydalo **MSD** v roku 2018, Brno, Česká republika

ISBN 978-80-7392-293-1

OBSAH

JUDr. Tatiana Kubincová, PhD.

VÝZVA NA ODSTRÁNENIE NEDOSTATKOV DAŇOVÉHO
PRIZNANIA A SKRÁTENÉ VYRUBOVACIE KONANIE _____ 5

JUDr. Rastislav Funta, Ph.D., LL.M.

PRÍPAD GOOGLE A POHĽAD NA VYŠETROVANIE
EURÓPSKEJ KOMISIE _____ 16

JUDr. Martin Píry, PhD.

PROBLEMATIKA ÚZEMNOPLÁNOVACEJ INFORMÁCIE _____ 28

JUDr. Peter Trajlínek, JUDr. Stanislav Pisár, LL.M

PRÁVNA ÚPRAVA TRESTNÉHO ČINU KUPLIARSTVA _____ 35

PhDr. Tomáš Klokner, PhD.

RÍMSKA REPUBLIKÁNSKA ÚSTAVA PODĽA POLYBIA _____ 45

JUDr. Patrik Masaryk

APLIKAČNÉ ROZDIELY V PROCESE ZAKLADANIA
A VZNIKU SPOLOČNOSTI S RUČENÍM OBMEDZENÝM
V ČESKEJ A SLOVENSKEJ REPUBLIKE _____ 60

JUDr. Juraj Varga, PhD.

VYUŽITEĽNOSŤ PRÁVNÝCH INFORMAČNÝCH
SYSTÉMOV V PRAXI _____ 72

VÝZVA NA ODSTRÁNENIE NEDOSTATKOV DAŇOVÉHO PRIZNANIA A SKRÁTENÉ VYRUBOVACIE KONANIE

CALL FOR THE ELIMINATION OF THE TAX RETURN DEFICIENCIES AND THE SHORTENED TAX ASSESSMENT PROCEDURE

Tatiana Kubincová

Abstrakt:

Príspevok rozoberá súčasnú právnu úpravu výzvy na odstránenie nedostatkov daňového priznania a právnu úpravu skráteného vyrubovacieho konania. Jeho cieľom je poukázať na pozitíva a negatíva, ktoré môže táto pomerne nová právna úprava priniesť v aplikačnej praxi.

Kľúčové slová:

Správa daní, Výzva, Daňové priznanie, Vyrubovacie konanie

Abstract:

The paper discusses the current legislation of a call for the elimination of the tax return deficiencies and the regulation of a shortened tax assessment procedure. Its aim is to point to the positive and negative aspects that this relatively new legislation can bring to the application practice.

Keywords:

Tax administration, Call-Tax return, Tax assessment

ÚVOD

Dňa 1. 1. 2017 nadobudol účinnosť zákon č. 298/2016 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z.z. o správe daní (*daňový poriadok*) a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Jednou z najvýraznejších zmien,

ktoré priniesla táto novela je zavedenie tzv. vyrubovacieho rozkazu. Vyrubovacím rozkazom je rozhodnutie vydané v skrátenej vyrubovacom konaní, ku ktorému správca dane pristúpi, ak daňový subjekt v lehote stanovenej vo výzve správcu dane podľa § 17 ods. 2 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Daňový poriadok“) neodstráni nedostatky daňového priznania, ktoré majú vplyv na výšku dane alebo uplatneného nároku a správca dane nezačal daňovú kontrolu.

Do nadobudnutia účinnosti novely Daňového poriadku uskutočnenej zákonom č. 298/2016 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z.z. o správe daní (daňový poriadok) a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony platilo, že ak vznikli pochybnosti o správnom, pravdivom alebo úplnom podaní daňového priznania alebo jeho príloh alebo o pravdivosti údajov v nich uvedených, správca dane bol povinný tieto pochybnosti daňovému subjektu oznámiť a zároveň ho vyzvať, aby sa k nim vyjadril, najmä aby neúplné údaje doplnil, nejasnosti vysvetlil a nepravdivé údaje opravil alebo pravdivosť údajov riadne preukázal, a to v lehote na vyjadrenie určenej správcu dane, ktorá nesmela byť kratšia ako 15 dní. Ak tak daňový subjekt neurobil, t. j. nedostatky v podanom daňovom priznaní v tejto lehote neodstránil, správca dane mal vykonať u daňového subjektu daňovú kontrolu alebo určiť daň podľa pomôcok. Právna úprava bližšie neurčovala, kedy mal správca dane prikrčiť k daňovej kontrole a kedy k určovaniu dane podľa pomôcok. Vzhľadom na účel inštitútov daňovej kontroly a určovania dane podľa pomôcok, možno konštatovať, že k daňovej kontrole mal správca dane prikrčiť spravidla vtedy, ak považoval za potrebné zistiť alebo preveriť skutočnosti rozhodujúce pre správne určenie dane alebo dodržiavanie ustanovení osobitných hmotnoprávných daňových predpisov a k určovaniu dane podľa pomôcok mal pristúpiť vtedy, ak z podaného daňového priznania nebol zrejmy základ dane a ani výška dane. Nakoľko to však zákon výslovne nestanovoval a ustanovenie § 48 Daňového poriadku umožňovalo správcovi dane pri nesplnení povinnosti v lehote určenej vo výzve na odstránenie nedostatkov daňového priznania pristúpiť k určovaniu dane podľa pomôcok, toto rozhodnutie bolo ponechané de facto na správcu dane. Stará právna úprava, t. j. úprava účinná do 1. 1. 2017 okrem toho nezohľadňovala skutočnosť, či ide len

o čisto formálne nedostatky daňového priznania alebo či ide o nedostatky, ktoré majú vplyv na výšku dane, resp. uplatnený nárok¹.

Právna úprava, účinná od 1. 1. 2017, túto skutočnosť naopak zohľadňuje. Podľa súčasnej právnej úpravy, ak daňový subjekt v stanovenej lehote neodstráni nedostatky daňového priznania, ktoré nemajú vplyv na výšku dane alebo sumy, ktorú mal podľa osobitných predpisov vykázat alebo na ktorú si uplatnil nárok podľa osobitných predpisov, správca dane tieto nedostatky daňového priznania odstráni z úradnej moci, ak má potrebné údaje na ich odstránenie. Zakotvenie možnosti, resp. povinnosti správcu dane odstrániť „formálne“ nedostatky daňového priznania z úradnej moci možno považovať za veľký posun vpred pri správe daní. Na druhej strane je potrebné podotknúť, že súčasná právna úprava nerieši situáciu, čo v prípade, ak správca dane potrebnými údajmi na odstránenie nedostatkov daňového priznania, ktoré nemajú vplyv na výšku dane alebo vykázanú sumu, resp. uplatnený nárok, nedisponuje. Daňový poriadok túto skutočnosť výslovne rieši len ohľadom dvoch prípadov, a to, ak daňové priznanie nie je podpísané alebo ak nie je podané na tlačive platnom pre príslušné zdaňovacie obdobie. V týchto prípadoch sa v zmysle § 17 ods. 5 Daňového poriadku uplatní postup podľa § 13 ods. 8 až 10 Daňového poriadku, t. j. príslušný orgán vyzve daňový subjekt, aby tieto nedostatky podľa jeho pokynov a v určenej lehote odstránil, s tým, že ho poučí, že ak ich v stanovenej lehote v plnom rozsahu neodstráni, podanie (v danom prípade daňové priznanie) sa bude považovať za nepodané. Vzhľadom na skutočnosť, že Daňový poriadok odkazuje na použitie ustanovenia § 13 Daňového poriadku len v týchto dvoch prípadoch, logickým výkladom by bolo možné dospieť k záveru, že v ostatných prípadoch (keď ide o nedostatky daňového priznania, ktoré nemajú vplyv na výšku dane alebo sumu, ktorú mal podľa osobitných predpisov daňový subjekt vykázat alebo na ktorú si uplatnil nárok podľa osobitných predpisov, a správca dane nedisponuje potrebnými údajmi na ich odstránenie) tieto nedostatky ostatnú aj naďalej neodstránené. Domnievam sa však, že takýto výklad nie je úplne súladný s účelom úpravy „odstránenia

1 K právnej úprave výzvy na odstránenie nedostatkov daňového priznania účinné do 1. 1. 2017 pozri aj: KUBINCOVÁ, S.: *Daňový poriadok. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2015, s. 133–135

nedostatkov daňového priznania", nakoľko k odstráneniu nedostatkov daňového priznania by v konečnom dôsledku nedošlo. Na druhej strane sa domnievam, že ani podporné použitie všeobecnej úpravy týkajúcej sa odstránenia nedostatkov podania, t. j. § 13 ods. 8 a 9 Daňového poriadku nie je najvhodnejším riešením, nakoľko v dôsledku uplatnenia tejto úpravy by sa daňové priznanie považovalo za nepodané, a to z dôvodu neodstránenia formálneho nedostatku, ktorý nemá vplyv na výšku dane alebo sumu, ktorú mal podľa osobitných predpisov daňový subjekt vykázať alebo na ktorú si uplatnil nárok podľa osobitných predpisov.

V tejto súvislosti možno podotknúť, že napriek tomu, že ustanovenie § 17 Daňového poriadku v prípade neodstránenia formálnych nedostatkov už nestanovuje možnosť správcu dane prikočiť k daňovej kontrole, domnievam sa, že táto možnosť tu stále je. Daňový poriadok totiž správcu dane nelimituje v tom, z akých dôvodov môže byť daňová kontrola začatá. Jediným obmedzením je, že daňová kontrola môže byť vykonávaná len v rozsahu, ktorý je nevyhnutne potrebný na dosiahnutie jej účelu, t. j. v rozsahu nevyhnutne potrebnom na zisťovanie alebo preverovanie skutočností rozhodujúcich pre správne určenie dane alebo dodržiavanie ustanovení osobitných predpisov (tzv. hmotnoprávných daňových predpisov).

V prípade, ak daňový subjekt v lehote stanovenej vo výzve správcu dane neodstráni nedostatky daňového priznania, ktoré majú vplyv na výšku dane alebo sumu, ktorú mal daňový subjekt podľa osobitných predpisov vykázať alebo na ktorú si uplatnil nárok podľa osobitných predpisov, správca dane podľa § 17 ods. 3 Daňového poriadku u daňového subjektu buď vykoná daňovú kontrolu alebo pristúpi ku skrátenému vyrubovaciemu konaniu podľa § 68a Daňového poriadku. Podľa starej právnej úpravy bol správca dane nútený začať daňovú kontrolu alebo určiť daň podľa pomôcok, t. j. bol nútený vykonať jednu z činností v rámci prípravy daňového konania a až následne dochádzalo k daňovému konaniu (vyrubovaciemu konaniu). Mám za to, že možnosť správcu dane pristúpiť k skrátenému vyrubovaciemu konaniu, ktoré možno označiť za nový osobitný druh daňového konania, bez vykonávania činností správcu dane v rámci prípravy daňového konania bude znamenať zrýchlenie a aj zefektívnenie správy daní v tejto oblasti. Avšak domnievam sa, že právna úprava opäť nie je úplne jednoznačná.

Právna úprava skráteneho vyrubovacieho konania je obsiahnutá v § 68a Daňového poriadku v druhej hlave s názvom Osobitné daňové konania. Skrátene vyrubovacie konanie svojim zaradením pod druhý diel v názvom Vyrubovacie konanie, ako aj svojim pomenovaním odzrkadľuje skutočnosť, že ide o zrýchlené vyrubovacie konanie. V rámci skráteneho vyrubovacieho konania tak, ako aj v rámci iných daňových konaní dochádza k rozhodovaniu o právach a povinnostiach daňových subjektov, pričom výsledkom skráteneho vyrubovacieho konania je rozhodnutie pomenované „vyrubovací rozkaz“. Vyrubovacím rozkazom správca dane vyrubuje daň alebo rozdiel dane oproti vyrubenej dani alebo určuje sumu alebo rozdiel v sume, ktorú mal daňový subjekt vykázať podľa osobitných predpisov alebo na ktorú si uplatnil nárok podľa osobitných predpisov, ak daňový subjekt v lehote určenej správcom dane vo výzve na odstránenie nedostatkov daňového priznania neodstránil nedostatky, ktoré majú vplyv na výšku dane alebo uplatneného nároku a správca dane nezačal daňovú kontrolu. Vyrubovací rozkaz správca dane vydá na základe skutočností a na základe dôkazov, ktoré získal pri správe daní. Ide teda o ďalší inštitút pri správe daní, kde dochádza k narušeniu zásady úzkej súčinnosti správcu dane s daňovým subjektom. Narušenie tejto zásady však možno považovať za logický následok konania, resp. nekonania daňového subjektu. Správca dane totiž môže ku skráteneému vyrubovaciemu konaniu pristúpiť len v prípade, ak daňový subjekt náležite nereagoval na výzvu správcu dane, t. j. ak porušil povinnosť so správcom dane úzko spolupracovať. Daňový poriadok v prípade skráteneho vyrubovacieho konania v porovnaní s inštitútom určovania dane podľa pomôcok nestanovuje povinnosť správcu dane prihliadať aj na okolnosti, z ktorých vyplývajú výhody pre daňový subjekt. Domnievam sa však, že správca je povinný takýmto spôsobom konať (aj keď to nie je v § 68a Daňového poriadku výslovne uvedené), a to vzhľadom na zásadu zákonnosti upravenú v § 3 ods. 1 Daňového poriadku, v zmysle ktorej správca dane je povinný nielen chrániť záujmy štátu a obcí, ale povinný pritom dbať aj na zachovávanie práv a právom chránených záujmov daňových subjektov.

Ak daňový subjekt s vyrubovacím rozkazom nesúhlasí, je oprávnený proti nemu v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia podať odpor. Podaný odpor musí byť vecne odôvodnený a daňový subjekt je povinný súčasne s odporom predložiť listiny, na ktoré sa odvoláva alebo označiť

iné dôkazy vzťahujúce sa na dôvody podaného odporu. Vyrubovací rozkaz musí obsahovať poučenie o mieste, lehote a forme podania odporu s upozornením, že podaný odpor musí byť vecne odôvodnený. Proti vyrubovaciemu rozkazu nemožno podať opravné prostriedky, okrem preskúmania rozhodnutia súdom.

Správca dane podľa § 68a ods. 4 Daňového poriadku rozhodnutím odpor odmietne, ak bol podaný oneskorene alebo ho podala neoprávnená osoba alebo bol podaný bez vecného odôvodnenia, pričom o tomto následku musí byť daňový subjekt poučený vo vyrubovacom rozkaze. Podľa § 68a ods. 6 Daňového poriadku doručený vyrubovací rozkaz nadobúda právoplatnosť dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o odmietnutí odporu podľa odseku 4 alebo márnym uplynutím lehoty na podanie odporu, ak odpor nebol podaný.

Možno konštatovať, že skrátene vyrubovacie konanie sa svojou konštrukciou približuje skrátene konaniam obsiahnutým v iných procesných predpisoch, napríklad skrátene konaniu podľa zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), v ktorom sa vydáva platobný rozkaz. Možno podotknúť, že s účinnosťou od 1. 1. 2018 sa skrátene vyrubovacie konanie tomuto konaniu priblíži ešte viac, nakoľko ustanovenie § 68a ods. 6 Daňového poriadku bude znieť obdobne, ako ustanovenie § 268 CSP². V tejto súvislosti však treba podotknúť, že v právnej úprave týchto

2 Ustanovenie § 268 CSP znie: „*Platobný rozkaz nadobúda právoplatnosť a) márnym uplynutím lehoty na podanie odporu, b) dňom nadobudnutia právoplatnosti uznesenia o odmietnutí odporu podľa § 267 ods. 2 písm. c).*“ A ustanovenie § 68a ods. 6 Daňového poriadku bude znieť „*Doručený vyrubovací rozkaz nadobúda právoplatnosť dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o odmietnutí odporu podľa odseku 4 písm. c) alebo márnym uplynutím lehoty na podanie odporu.*“, pričom treba podotknúť, že § 267 ods. 2 písm. c) CSP a § 68a ods. 4 písm. c) Daňového poriadku sa týkajú podania odporu bez vecného odôvodnenia. V tejto súvislosti možno poukázať aj na dôvodovú správu k návrhu zákona č. 267/2017 Z. z., ktorým s účinnosťou od 1. 1. 2018 dochádza k novelizácii Daňového poriadku a v ktorej je k predmetnej zmene § 68a ods. 6 stanovené „*Navrhuje sa odstrániť výkladové nejasnosti ustanovenia o právoplatnosti vyrubovacieho rozkazu. Vyrubovací rozkaz nadobudne právoplatnosť po novom: 1. márnym uplynutím lehoty na podanie odporu čo znamená, že: odpor nebol podaný, alebo bol podaný oneskorene, alebo bol podaný neoprávnenou osobou, 2. dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o odmietnutí odporu z dôvodu nedostatočného vecného odôvodnenia.*“

skrátенých konaní existuje jeden podstatný rozdiel, a to skutočnosť že podľa CSP sa na doručovanie platobného rozkazu nepoužijú ustanovenia § 111 ods. 3 a § 116, t. j. ustanovenia týkajúce sa tzv. fikcie doručenia a v zásade platí, že ak nemožno doručiť čo i len jednému subjektu na strane žalovaného, súd platobný rozkaz zruší v plnom rozsahu. Daňový poriadok takéto ustanovenie týkajúce sa vylúčenia fikcie doručenia v rámci skrátенého vyrubovacieho konania neobsahuje³, čo znamená, že na doručovanie vyrubovacieho rozkazu sa fikcia doručenia upravená v § 31 Daňového poriadku vzťahuje. Domnievam sa, že uvedené možno považovať za jeden z veľkých nedostatkov úpravy skrátенého vyrubovacieho konania v rámci správy daní. Účelom skrátенých konaní by totiž nemalo byť bránenie vykonávaniu práv účastníkov konania, ale zrýchlenie konania, v ktorom účastník konania nepodaním odporu buď prejavuje tzv. „tichý súhlas“ s rozhodnutím alebo si je vedomý, že svojimi argumentami nie je schopný zvrátiť dané rozhodnutie alebo sa rozhodol z akéhokoľvek iného dôvodu dané rozhodnutie rešpektovať. Účastník konania by však vždy mal mať možnosť rozhodnúť, či uplatní úkon obrany voči rozhodnutiu alebo nie. Vzhľadom na uvedené sa domnievam, že ak účastníkovi konania (daňovému subjektu) nebude vyrubovací rozkaz (rozhodnutie, ktorým sa rozhoduje o jeho právach a povinnostiach) fakticky doručený, v právnej úprave by malo byť zakotvené automatické zrušenie tohto rozhodnutia, pričom by mohla byť zakotvená aj následná povinnosť správcu dane začať daňovú kontrolu. Domnievam sa, že takéto úprava by viac zodpovedala zásadám spravodlivého konania, pričom správca dane, resp. štát alebo obce by takýmto spôsobom neboli ukrátené. Ak by totiž daňový subjekt napr. neumožnil vykonať daňovú kontrolu správca dane by prikočil určovaniu dane podľa pomôcok a následnému vyrubovaciemu konaniu.

Daňový poriadok daňovému subjektu voči vyrubovaciemu rozkazu umožňuje podať odpor v zákonnej lehote 15 dní odo dňa doručenia,

3 A to napriek tomu, že Slovenská komora daňových poradcov v rámci legislatívneho procesu č. LP/2016/684 pripomienkou okrem iného navrhovala Do § 68a doplniť nový odsek, ktorý mal znieť: „Vyrubovací rozkaz sa doručuje do vlastných rúk. Na doručovanie vyrubovacieho rozkazu sa nepoužijú ustanovenia § 31 ods. 2 až 5.“ Bližšie pozri: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2016/684/pripomienky/COO-2145-1000-3-1540282> (november 2017)

pričom v zmysle ustanovenia § 28 Daňového poriadku lehotu ustanovenú zákonom správca dane nemôže predĺžiť. Odpustenie zmeškania lehoty však Daňový poriadok v prípade úpravy skráteného vyrubovacieho konania nevyklučuje, a preto sa domnievam, že ak by k zmeškaniu lehoty došlo zo závažných dôvodov, v zmysle § 29 Daňového poriadku prichádza do úvahy možnosť daňového subjektu požiadať správcu dane o odpustenie zmeškania lehoty. Zmeškание lehoty však nemožno odpustiť, ak od posledného dňa pôvodnej lehoty už uplynul jeden rok.

Právna úprava skráteného vyrubovacieho konania okrem podania odporu umožňuje aj preskúmavanie súdom. Podľa § 181 ods. 1 Správneho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „SSP“)

„Fyzická osoba alebo právnická osoba musí správnu žalobu podať v lehote dvoch mesiacov od oznámenia rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo opatrenia orgánu verejnej správy, proti ktorému smeruje, ak tento zákon alebo osobitný predpis neustanovuje inak.“

Čo sa rozumie oznámením rozhodnutia SSP nevymedzuje. Domnievam sa, že v danom prípade by sa dalo analogicky postupovať podľa ustanovenia § 51 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (*správny poriadok*) v znení neskorších predpisov (ďalej len „Správny poriadok“), a to napriek tomu, že na daňové konanie, a teda ani na skrátené vyrubovacie konanie sa v zmysle § 163 Daňového poriadku Správny poriadok nevzťahuje a analógia je vo verejnom práve v zásade neprípustná. Mám však za to, že ak vymedzenie slovného spojenia „oznámenie rozhodnutia“ neobsahuje SSP a ani Daňový poriadok, je nutné použiť úpravu, ktorá takéto vymedzenie obsahuje a je svojou povahou danej veci najbližšia. Podľa § 51 ods. 1 Správneho poriadku

„Rozhodnutie sa účastníkovi konania oznamuje dorúčením písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia, ak zákon neustanovuje inak. Deň doručenia rozhodnutia je dňom jeho oznámenia.“⁴

Z uvedeného vyplýva, že daňový subjekt môže podať správnu žalobu v lehote dvoch mesiacov od oznámenia rozhodnutia, t. j. od jeho

4 K oznámeniu rozhodnutia bližšie pozri napr.: SOBIHARD, J.: Správny poriadok. Komentár. Šieste prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2013, s. 187–189

doručenia. Je však otázne o doručenie akého rozhodnutia v danom prípade má ísť, či o doručenie vyrubovacieho rozkazu alebo o doručenie rozhodnutia o odmietnutí odporu. V zmysle ustanovenia § 7 písm. a) SSP správne súdy totiž nepreskúmajú právoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy, ak účastník konania pred ich právoplatnosťou nevyčerpal všetky riadne opravné prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis. Vzhľadom na uvedené prichádza do úvahy ďalšia otázka, a to či odpor možno považovať za riadny opravný prostriedok v rámci skráteného vyrubovacieho konania. Opravné prostriedky možno považovať za právne inštitúty, ktorými sa oprávnená osoba (daňový subjekt, jeho zástupca, príp. iná osoba) domáha preskúmania rozhodnutia a jemu predchádzajúceho konania za účelom dosiahnutia nápravy⁵. Vzhľadom na uvedené a vzhľadom na skutočnosť, že právoplatnosť vyrubovacieho rozkazu sa viaže na nepodanie odporu, resp. odmietnutie odporu a v prípade, ak dôjde k doručeniu odporu, ktorý správca dane neodmietne, má to za následok zrušenie vyrubovacieho rozkazu a začatie daňovej kontroly, možno konštatovať, že odpor má povahu tzv. špecifického riadneho opravného prostriedku. Na druhej strane Daňový poriadok v ustanovení § 68a ods. 3 posledná veta stanovuje, že „*Proti vyrubovaciemu rozkazu nemožno podať opravné prostriedky, okrem preskúmania rozhodnutia súdom.*“ Z uvedeného, ako aj zo skutočnosti, že odpor nie je ako opravný prostriedok uvedený v rámci tretieho dielu druhej hlavy s názvom Opravné prostriedky, by bolo možno dospieť k záveru, že odpor nie je v rámci správy daní možné považovať za riadny opravný prostriedok, a teda správnu žalobu je možné podať priamo voči vyrubovaciemu rozkazu. Tento názor je však výrazne polemický a aká bude aplikačná prax, resp. akým spôsobom budú k danej otázke pristupovať súdy sa preukáže až neskôr.

Z pohľadu záväznosti a nemeniteľnosti stavu nastoleného vyrubovacím rozkazom možno poukázať aj na možnosť, resp. nemožnosť podať dodatočné daňové priznanie a na možnosť vykonania následnej daňovej kontroly. Podľa § 16 ods. 7 Daňového poriadku dodatočné daňové priznanie nemožno podať za zdaňovacie obdobie, za ktoré sa určuje daň podľa

5 BABČÁK, V.: *Daňové právo na Slovensku*. Bratislava: Ing. Miroslav Mračko, EPOS, 2015. s. 652

pomôcok po doručení oznámenia o určovaní dane podľa pomôcok, alebo za ktoré bola daňovému subjektu určená daň podľa pomôcok, alebo po dni vydania vyrubovacieho rozkazu podľa § 68a. Možnosť správcu dane vykonať daňovú kontrolu tej istej dane a za to isté zdaňovacie obdobie, za ktoré sa o vyrubení dane alebo rozdielu dane oproti vyrubenej dani alebo o uplatnenom nároku alebo rozdielu v sume, ktorú mal daňový subjekt podľa osobitných predpisov vykázat' alebo na ktorú si uplatnil nárok podľa osobitných predpisov, rozhodlo vyrubovacím rozkazom, ktorý nadobudol právoplatnosť, vyplýva z § 68a ods. 8 Daňového poriadku. Správca dane má možnosť vykonať takúto daňovú kontrolu len na základe podnetu Ministerstva financií SR alebo Finančného riaditeľstva SR a s účinnosťou od 1. 1. 2018 bude mať možnosť vykonať daňovú kontrolu aj na základe podnetu orgánov činných v trestnom konaní.

ZÁVER

Z dôvodovej správy k návrhu zákona č. 298/2016 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z.z. o správe daní (daňový poriadok) a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony vyplýva, že tento návrh bol predkladaný v zmysle plánu legislatívnych úloh vlády SR a nadväzne na plnenie aktualizovaného akčného plánu boja proti daňovým podvodom. Zo všeobecnej časti dôvodovej správy vyplýva, že v predkladanom návrhu sa upravuje vytýkacie konanie tak, aby správca dane mohol z úradnej moci odstrániť nedostatky podaného daňového priznania, ktoré nemajú vplyv na výšku dane, ak má správca dane k dispozícii potrebné údaje na ich odstránenie a na zabezpečenie pružnejšieho vyrubenia dane v prípade neodstránenia nedostatkov v podanom daňovom priznaní sa zväzda inštitút skráteného vyrubovacieho konania (vyrubovací rozkaz), pri ktorom správca dane využije dôkazy, ktoré získal v daňovom konaní alebo pri svojej činnosti, pričom proti vyrubovaciemu rozkazu bude môcť daňový subjekt podať odpor, ktorým sa iniciuje daňová kontrola. Podľa dôvodovej správy návrh zákona mal mať pozitívny vplyv na rozpočet verejnej správy, nemal mať negatívny vplyv na podnikateľské prostredie a nemal mať sociálne vplyvy, vplyv na služby verejnej správy pre občana, životné prostredie ani vplyv na informatizáciu. Domnievam sa, že možno

oceniť dôvody, resp. zamýšľaný účel tejto novely Daňového poriadku. Umožnenie správcovi dane z úradnej moci odstrániť formálne nedostatky podaného daňového priznania určite prispeje k zefektívneniu správy daní a možnosť správcu dane v prípade neodstránenia iných, ako formálnych nedostatkov v podanom daňovom priznaní pristúpiť k vyrubovaciemu konaniu (skráteneému vyrubovaciemu konaniu) bez predchádzajúceho vykonania činnosti v rámci prípravy daňového konania zas prispeje k zrýchleniu správy daní. Domnievam sa však, že táto novela Daňového poriadku priniesla aj niekoľko oblastí, ktoré môžu byť v aplikačnej praxi problematické. Príspevok poukazuje na niektoré z nich, pričom sa domnievam, že z pohľadu právneho postavenia daňových subjektov je najproblematickejšia úprava doručovania vyrubovacieho rozkazu, nakoľko mám za to, že prípadné uplatnenie fikcie doručenia v rámci skráteneého vyrubovacieho konania by mohlo byť považované za rozporné s právom na spravodlivý proces.

LITERATÚRA

1. BABČÁK, V.: *Daňové právo na Slovensku*. Bratislava: Ing. Miroslav Mračko, EPOS, 2015
2. KUBINCOVÁ, S.: *Daňový poriadok*. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2015
3. SOBIHARD, J.: *Správny poriadok*. Komentár. Šieste prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2013

KONTAKT

JUDr. Tatiana Kubincová, PhD.
Katedra finančného a správneho práva
Právnická fakulta
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
email: tatiana.kubincova@umb.sk

PRÍPAD GOOGLE A POHĽAD NA VYŠETROVANIE EURÓPSKEJ KOMISIE

THE GOOGLE CASE AND A LOOK ON THE INVESTIGATION OF THE EUROPEAN COMMISSION

Rastislav Funta

Abstrakt:

Protisúťažné vyšetrowanie spoločnosti Google začalo niekoľko mesiacov potom čo Európska komisia prijala usmernenia o prioritách v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní čl. 82 (teraz čl. 102 ZFEÚ) Zmluvy o ES (ZES) na prípady zneužívania dominantného postavenia podnikov na vylúčenie konkurentov z trhu.¹ V rámci týchto usmernení Európska komisia uviedla že bude zasahovať len vtedy, ak konanie spoločnosti v dominantnom postavení súčasne naplní dve kritériá: ak takéto konanie vytlačá rovnako efektívnych súťažiteľov z trhu a že toto údajné protisúťažné konanie poškodzuje spotrebiteľov. Tento nový rámec bol použitý prvýkrát pri vyšetrowaní spoločnosti Intel,² a neskôr v iných významných prípadoch ako je Telia Sonera³ a Post Danmark.⁴ Neistota zostáva ohľadne jeho implementácie a súladu s ekonomickými poznatkami. Tento článok sa zameriava na vyšetrowanie Európskej komisie v prípade Google a na jeho zhodnotenie na základe dostupných informácií.

Kľúčové slová:

Súťažné právo, Európska komisia, Google, Relevantný trh

-
- 1 ÚV C45, 24.02.2009.
 - 2 GERADIN, D.: Loyalty Rebates after Intel: Time for the European Court of Justice to Overrule Hoffman-La Roche, s. 579–615.
 - 3 C-52/09, Konkurrensverket v. TeliaSonera Sverige AB, Zb. 2011, s. 527.
 - 4 C-209/10, Post Danmark A/S v. Konkurrencerådet, Zb. 2012, s. 0000.

Abstract:

Google's anti-competitive investigation began several months after the European Commission adopted guidelines on law enforcement priorities for the application of Art. 82 (now Art. 102 TFEU) of the EC Treaty (TEU) for cases of abuse of a dominant position by undertakings in order to exclude competitors from the market. Under these guidelines, the European Commission stated that it would intervene only if the company's dominant position simultaneously meets the two criteria: if such an action eliminates equally effective competitors from the market, and that alleged anti-competitive action is detrimental to consumers. This new framework was used for the first time in Intel's investigation, and later in other major cases like Telia Sonera and Post Danmark. Uncertainty remains about its implementation and compliance with economic assessments. This article focuses on the Commission's investigation of Google and its evaluation on the basis of available information.

Keywords:

Competition law, European Commission, Google, Single Market

1. ÚVOD

Protisúťažné vyšetrowanie Európskej komisie proti spoločnosti Google sa začalo v roku 2010 a vyvrcholilo vydaním oznámenia o námietkach za údajné zneužitie dominantného postavenia, ktoré bolo odmietnuté spoločnosťou Google 27. augusta 2015. Niektorí považujú tento prípad za skvelú príležitosť ako rozšíriť princíp sieťovej neutrality⁵ na vyhľadávače, zatiaľ čo iní odsúdili tento prípad a jemu podobné iniciatívy ako čistý protekcionizmus spojený s neschopnosťou európskych spoločností súťažiť s internetovými spoločnosťami so sídlom v USA.⁶ Dodnes bolo publikovaných len niekoľko štúdií o tomto prípade a to hlavne z toho dôvodu, že oznámenie o námietkach ako aj odpoveď spoločnosti Google podliehali utajeniu.

5 Vyjadruje požiadavku aby poskytovatelia internetových služieb zaobchádzali s obsahom či web stránkami rovnako bez ich blokovania či spomaľovania. Sieťová neutralita bola schválená Európskym parlamentom na jeho plenárnom zasadnutí 27. 10. 2015.

6 RENDA, A.: *Antitrust on the 'G string': What's behind the Commission's investigations of Google and Gazprom?*, s. 2.

2. POČIATKY INTERNETOVÝCH VYHLADÁVAČOV

Internet s viac ako 50 miliardami stránok v roku 2016 sa javí jako gigantické úložisko množiacich sa informácií. Prvý prehliadač s označením Archie nebol nič via ako tool na indexovanie FTP⁷ archívov. S AltaVista vstúpil Internet do etapy moderných vyhľadávačov. Google vstúpil na tento trh v roku 1996 v čase, kedy bola AltaVista na ceste k tomu aby sa stala najpopulárnejším vyhľadávačom. Potreba spracovávať rastúce množstvo informácií a investovať do výskumu a vývoja s cieľom maximalizovať význam vyhladaných údajov čoskoro viedol k vytvoreniu viac udržateľných obchodných modelov. Koncom 90tych rokov prišla spoločnosť Overture (predtým GoTo.com) s novinkou v podobe PPP (pay-per-click alebo pláť za kliknutie),⁸ a tak predznamovala novú éru bezplatných vyhľadávačov. Overture bola následne kúpená spoločnosťou Yahoo! (potom, čo získala AltaVista, Alltheweb a vyhľadávaciu databázu Inktomi). Pomocou týchto akvizícií spojila Yahoo! tieto tooly a vytvorila tak vlastný vyhľadávací index.

Napriek tomu že Google bola malým start-upom, podarilo sa tejto spoločnosti predbehnúť AltaVista (a neskôr aj Yahoo!) ako najpopulárnejší vyhľadávač už počas roka 2000. Úspech Google bol spojený s tým, že materská spoločnosť AltaVista bola príliš zameraná na oblasť hardware aby si uvedomila, že vyhľadávače sa stanú hlavnou súčasťou Internetu. Naopak, sofistikovaný a inovatívny algoritmus v spojení s jednoduchosťou užívateľského rozhrania viedol k preferencii Google pred jeho konkurenciou u koncových užívateľov. Vzostup Google ako lídra v tejto oblasti biznisu bol hlavne výsledkom toho, čo protimonopolné úrady nazývajú „obchodné myslenie alebo business acumen“, spolu s inováciou a šikovným obchodným modelom.⁹

7 Pri PPP sa platí za reklamu až v prípade, že na ňu niekto klikne a prezrie si ju.

8 § 2 Shermanovho zákona zakazuje úmyselné získanie alebo udržiavanie monopolu (alebo sa o to pokúšať) na rozdiel od rastu a vývoja „v dôsledku lepšieho produktu alebo business acumen“ ako bolo potvrdené v prípade United States v Grinnell Corp., 384 US 563,570-71 (1966). V porovnaní s právom USA, právo EÚ nezakazuje existenciu dominantného postavenia ale len jeho zneužívanie (pozri: FUNTA, R., Abuse of a dominant position in EU and US Law, s. 53).

9 Statement of the FTC Regarding Google's Search Practices In the Matter of Google Inc. FTC File Number 111-0163, January 3, 2013.

2.1 ZMENY KTORÉ VIEDLI K VZNIKU PROTIMONOPOLNÝCH PROBLÉMOV GOOGLE

Google začala prijímať strategické rozhodnutia ktoré mali neskôr protimonopolné dôsledky v Spojených štátoch, Európe a ďalších častiach sveta. Bolo to spôsobené predovšetkým dvoma zmenami. Google postupne prešla k viac univerzálnemu modelu a tiež sa zamerala na identifikovanie internetových stránok ktoré nemali žiaden pôvodný obsah s cieľom vyčistiť výsledky algoritmického vyhľadávania a zlepšiť relevantnosť výsledkov vyhľadávania voči koncovému užívateľovi. Stratégie spoločnosti Google boli podľa britskej spoločnosti Foundem (jedna z prvých spoločností trpiacich zavedením vyššie spomenutého univerzálného modelu) zamerané na elimináciu konkurenčnej hrozby. To či sa Google správala nevhodne voči spoločnosti Foundem a či zmanipulovala jej algoritmus aby tak zmenšila jej trhovú pozíciu je obtiažne preukázať. Google tvrdila, že služby spoločnosti Foundem neboli na dostatočnej úrovni. Naopak, Foundem ohlásila niekoľko úspechov a významnú expanziu na trhu v tomto období, čo je v rozpore s tvrdením že ju Google vytláča z trhu.

V roku 2013 americká FTC (Federal Trade Commission/Federálna obchodná komisia) hlasovala pomerom 5 k 0 a uzavrela vyšetrovanie potom, čo Google predložila záväzok zmeniť svoje praktiky. FTC argumentovala tým, že Google prijala „potrebné zmeny s cieľom zlepšenia kvality výsledkov vyhľadávania a že akékoľvek negatívne účinky na súčasných alebo potencionálnych konkurentov boli eliminované. Zatiaľ čo niektorí konkurenti mohli utrpieť stratu ohľadne predajov, tieto nežiadúce účinky na jednotlivých konkurentov sú bežným vedľajším javom hospodárskej súťaže vo veci samej. Zmeny vo vyhľadávacom algoritme spoločnosti Google môžu byť považované za zlepšenie celkovej kvality vyhľadávача Google.¹⁰ Inými slovami FTC uviedla, že rozhodnutie spoločnosti Google zmeniť svoje vyhľadávacie postupy bolo z veľkej časti výsledkom túžby priblížiť sa požiadavkám koncových užívateľov, a tak zachovať svoju vedúcu pozíciu na trhu. V tejto súvislosti môžeme mať niekoľko poznámok voči rozhodnutiu FTC. Po prvé, americké protimonopolné orgány prijali

10 K súťažnej politike EÚ, pozri: SVOBODA, P. (2010): Úvod do evropského práva, s. 238 a nasl.

už tradične „úzký prístup“ v tomto prípade pred využitím súťažného práva na presadenie zmien v spôsobe, akým sa ponúkajú výrobky a služby. Po druhé, rozhodnutie FTC bolo zamerané na problematiku poškodenia spotrebiteľa avšak v priebehu vyšetrovania nebol zistený žiadny významný dôkaz o poškodení spotrebiteľov, čo viedlo FTC k odmietnutiu tvrdení sťažovateľov. Po tretie, rozhodnutie FTC nebolo presvedčivé pokiaľ ide o ďalšie protisúťažné aspekty, ako je definovanie relevantného trhu a určenie trhovej sily spoločnosti Google.

Je potrebné poznamenať, že na rozdiel od amerického protimonopolného práva je súťažné právo EÚ tradične prísnejšie a viac orientované na zachovanie štruktúry trhu a ochranu menších konkurentov. Aj keď je znenie ustanovení bodov 1 a 2 Shermanovho zákona a čl. 101 a 102 Zmluvy o fungovaní EÚ (ZFEÚ) porovnateľné, obe jurisdikcie prijali rozdielne prístupy k správaniu sa spoločností na trhu (a to aj vzhľadom k prevahe tzv. Chicagskej školy v USA a vplyvu ordoliberalnej školy v Európe). To viedlo európske protisúťažné pravidlá¹¹ sa viac zameriavať na tzv. essential facilities doktrínu¹² a požiadavku osobitnej zodpovednosti spoločností s dominantným postavením voči menším konkurentom.

2.2 JE MOŽNÉ GOOGLE POVAŽOVAŤ ZA DOMINANTNÚ SPOLOČNOSŤ?

Protisúťažná analýza vyžaduje, aby držba významnej trhovej sily bola analyzovaná s ohľadom na relevantný produktový trh definovaný ako trh „pozostávajúci zo všetkých výrobkov a/alebo služieb, ktoré sú považované za vzájomne zameniteľné alebo nahraditeľné z hľadiska spotrebiteľa, a to na základe ich vlastností, cien a zamýšľaného účelu použitia“.¹³ Na druhej strane relevantný geografický trh sa vzťahuje na „oblasť, v ktorej sú dotknuté podniky zapojené do vzťahov dopytu a ponuky

11 Oznámenie Európskej komisie o definícii relevantného trhu na účely práva hospodárskej súťaže spoločenstva, 97/C 372/03. bod. 7.

12 Oznámenie Európskej komisie o definícii relevantného trhu na účely práva hospodárskej súťaže spoločenstva, 97/C 372/03. bod. 8.

13 FUNTA, R.: *Theory and practice of competition economics market definition*, s. 58–59.

výrobkov alebo služieb, v ktorej sú súťažné podmienky dostatočne homogénne a ktorá sa od ostatných susedných oblastí výrazne odlišuje práve preto, že konkurenčné podmienky v nej sú zjavne odlišné od podmienok v týchto oblastiach".¹⁴ Realita však ukazuje, že vymedzenie trhu v niektorých high-tech prípadoch sa ukazuje ako oveľa zložitejšia a kontroverzejšia než v prípade tradičných trhov. Bolo tomu tak i v prípade Microsoft v Spojených štátoch kde sa definovanie relevantného trhu ukázalo ako veľmi obtiažne. Prípád Google nebude žiadnou výnimkou. Použitie kvantitatívnych nástrojov, ako je SSNIP test¹⁵ sa zdá byť veľmi náročné vzhľadom na to, že predpokladané relevantné trhy výrobkov sú dostupné pre koncových užívateľov. História internetu ukazuje, že konkurenčný tlak je zriedka vyvíjaný hráčmi ktorí sú už prítomní na relevantnom trhu. Naopak, konkurenčný tlak niekedy prichádza z iných už existujúcich trhov. Takže, čo by sa malo považovať za relevantný trh (ak existuje) v prípade Google? S cieľom poskytnúť správnu odpoveď na túto otázku je potrebné sa vrátiť k počiatkom vymedzenia trhu, pochopiť jeho účel a základné odôvodnenie. V ďalšom kroku sa identifikuje spôsob ako opísať priestor v ktorom prebieha konkurenčný boj.

Rovnako ako vymedzenie trhu, aj posúdenie dominantného postavenia má svoju dlhú tradíciu. A rovnako ako vymedzenie trhu, aj posúdenie dominantného postavenia sa dostalo do ťažkostí s príchodom éry internetu. Dominantné postavenie je v systéme súťažného práva EÚ upravené v čl. 102 ZFEÚ¹⁶ ako akékoľvek „zneužívanie dominantného postavenia na vnútornom trhu alebo jeho podstatnej časti¹⁷ jedným

14 WHISH, R., BAILEY, D.: *Competition Law*, s. 189–190.

15 KALESNÁ, K., HRUŠKOVIČ, I., ĎURIŠ, M.: *Základy európskeho práva*, s. 164.

16 C-52/09, Konkurrensverket v. TeliaSonera Sverige AB, Zb. 2011, s. I-00527, bod. 24. V bodoch 73 a 74 tohto rozsudku SDEÚ uvádza, že ak je „marža záporná, čo v prejednávanej veci znamená, že veľkoobchodná cena služieb vstupného produktu... je vyššia ako maloobchodná cena služieb poskytovaných koncovým užívateľom, je pravdepodobný prinajmenšom potenciálny účinok vylúčenia, keďže v takej situácii konkurenti dominantného podniku – hoci sú rovnako efektívni, prípadne efektívnejší – musia predávať so stratou. Ak je naopak táto marža kladná, bude treba preukázať, že dotknutá cenová prax môže napríklad z dôvodu zníženej rentability prinajmenšom sťažiť výkon činnosti dotknutých subjektov na dotknutom trhu.“

17 BORK, R., SIDAK, G.: *What Does The Chicago School Teach About Internet Search And The Antitrust Treatment Of Google?*, s. 675.

alebo viacerými podnikateľmi ktoré sa zakazuje ako nezlučiteľné s vnútorným trhom, ak sa tým môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi.“ Pritom pojem dominantné postavenie nie je v čl. 102 ZFEÚ výslovne vymedzený. Definícia dominantného postavenia sa v priebehu rokov ustálila v znení kde je dominantné postavenie „hospodárske mocenské postavenie podniku, ktoré ho stavia do pozície zabrániť zachovaniu účinnej súťaže na relevantnom trhu, ktoré mu vytvára možnosť správať sa v značnom rozsahu nezávisle voči súťažiteľom, odberateľom a napokon aj spotrebiteľom.“¹⁸ Naopak spoločnosť, ktorá je značne obmedzená vo svojom správaní konkurenciou, dodávateľmi, spotrebiteľmi alebo novými hráčmi na trhu nemôže byť považovaná za dominantnú, bez ohľadu na podiel na trhu.

Odpoveď na otázku či je možné Google považovať za dominantnú spoločnosť závisí, okrem iného, na tom aký relevantný trh je definovaný, a ktorá definícia dominantného postavenia sa vyberie. Ani jeden z tých dvoch bodov nie je veľmi jasný, a to nielen v rámci vyšetrovania Google, ale rovnako tak v protisúťažnom práve EÚ. Je veľmi dôležité aby sa prijal primeraný právny rámec a bolo stanovené, či Google môže byť považovaná za dominantnú spoločnosť na účely aplikácie čl. 102 ZFEÚ, a teda či môže byť označená za výrazne obmedzenú pomocou konkurenčného tlaku v jej správaní. Je potrebné pritom vziať do úvahy, že nie vždy príde ku konkurenčnému tlaku od existujúcich konkurentov vyrábajúcich a ponúkajúcich podobné výrobky. Nateraz je možné konštatovať, že čím viac sa bude do popredia tlačiť téza že Google bola inovatívna a reinvestovala časť svojich ziskov aby zachovala svoju konkurenčnú pozíciu, tým ťažšie bude preukázať existenciu značnej trhovej sily.

3. PRVÁ ČASŤ ANALÝZY

Prvá časť analýzy sa zameriava na zistenie toho či údajné protisúťažné správanie spôsobilo, alebo je pravdepodobné že spôsobí, odchod všetkých súčasných a potenciálnych konkurentov z trhu. Preukázanie tejto skutočnosti je veľmi obtiažne z mnohých dôvodov. Je potrebné preukázať,

18 Oznámenie Komisie – Usmernenie o prioritách Komisie v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní článku 82 Zmluvy o ES na prípady zneužívania dominantného postavenia podnikov na vylúčenie konkurentov z trhu (2009/C 45/02). bod. 24.

že takéto správanie s veľkou pravdepodobnosťou obmedzí konkurentov. To by vyžadovalo, aby prístup súčasných alebo potenciálnych konkurentov k dodávkam alebo trhom bol vylúčený z dôsledku správania spoločnosti v dominantnom postavení, pričom dominantná spoločnosť bude pravdepodobne v pozícii so ziskom zvyšovať ceny na úkor spotrebiteľov. Mnoho otázok sa pritom skrýva za touto požiadavkou. Po prvé je dôležité zistiť, či správanie spoločnosti Google bránilo rastu niektorého z jej súčasných alebo potenciálnych konkurentov tým, že boli obmedzovaní v prístupe k dodávkam alebo na trh. To môže byť argument pri stanovení tézy, či Google obmedzovala prístup pre malých hráčov na trhu vyhľadávačov. Či táto skutočnosť je relevantná z pohľadu protisúťažného práva je potrebné preukázať. Nemať prístup na trh pretože spoločnosť s dominantným postavením koná s úmyslom zabrániť prístup k distribučným kanálom je odlišná od situácie, v ktorej spoločnosť s dominantným postavením nedokáže aktívne podporovať konkurenčné služby prostredníctvom svojej vlastnej služby. Pojem uzavretia trhu bol vytvorený aby zachytil správanie spoločností s dominantným postavením na horných a dolných trhoch a nie aby zabezpečoval, že spotrebiteľ vstupujúci do obchodu patriaceho spoločnosti v dominantnom postavení bol detailne poučený o konkurenčných ponukách ktoré sú k dispozícii v ďalších obchodoch.

Spôsob ako riešiť problém uzavretia trhu sa vzťahuje na tzv. argument „prevencie expanzie“. Z tohto pohľadu, ktorý priamo vyplýva s tzv. „osobitnej zodpovednosti“ údajne dominantnej spoločnosti bude spoločnosť Google konfrontovaná so všeobecnou povinnosťou zabezpečiť, aby jej konkurenti prežili na trhu. Táto všeobecná povinnosť by sa mohla vykladať ako povinnosť podporovať konkurentov spoločnosti Google v rámci jej algoritmického vyhľadávania spôsobom, ktorý zaručí ich ziskovosť a prežitie. Podobný argument bol použitý SDEÚ napr. v prípade TeliaSonera.¹⁹ Táto kontroverzná myšlienka by mohla ponúknuť návod riešenia nášho prípadu pokiaľ existujú dôvody domnievať sa, že spoločnosť Google konala s úmyslom uzavrieť trh iným spôsobom (napr. prostredníctvom dlhodobých výhradných zmlúv s inzerentmi). Avšak cena za takéto správanie by bola veľmi vysoká, pretože by bol úspešný hráč na trhu prenasledovaný za nedostatok starostlivosti o konkurentov

19 FUNTA, R., NEBESKÝ, Š., JURIŠ, F.: *Právo európskej únie*, s. 426 a nasl.

čo je cudzie modernej vízii súťažného práva. V neposlednom rade je dôležité objasniť údajne protisúťažné konanie spoločnosti Google na základe dostupných informácií. Avšak táto otázka už bola analyzovaná počas vyšetrovania v USA v rámci ktorého právny teoretici vyjadrili pochybnosti o stratégii spoločnosti Google jak z hľadiska ekonomického, tak z hľadiska jej významu pre protisúťažné orgány. Poukazujú na to, že „Google sa snaží nasmerovať spotrebiteľov ku konkrétne stanoveným výsledkom vyhľadávania, aby bolo možné získať dodatočné príjmy z reklamy na špecializovaných stránkach.“²⁰ Dokonca aj potom zostáva mnoho ďalších bodov na diskusiu. Bola by Google v pozícii zvýšiť ceny v dôsledku jej správania? Vylučuje správanie spoločnosti Google skutočných a potenciálnych konkurentov? Vplyv na ceny je možné pozorovať vo vzťahu medzi Google a inzerentmi. Pokiaľ by sa dalo preukázať, že Google bola schopná zvýšiť ceny nad úroveň konkurenčných cien, s prihliadnutím na rozdielnu kvalitu existujúcich služieb, kvôli jej prominentnému postaveniu ako predajca priestoru na reklamu, znamenalo by to že Google nie je dostatočne vystavená hospodárskej súťaži ohľadne predaja priestoru na reklamu. Na zistenie eliminácie rovnako efektívnych súčasných a potenciálnych konkurentov je dôležitá detailné vyšetrovanie, vrátane identifikácie konkurentov. Čo sa týka otázky rovnakej efektívnosti tá sa spája s tým, že konkurenti majú veľmi podobné náklady v porovnaní s údajne dominantnou spoločnosťou. Test rovnako efektívneho súťažiťela sa bude aplikovať s cieľom zabezpečiť, že sa nebudú zachraňovať konkurenti ktorí nemajú potenciál konkurovať. Avšak ako je možné zistiť, či konkurent (napr. Foundem) je rovnako efektívny ako Google? Existencia úspor z veľkovýroby a súčasne existencia úspor v rámci iných služieb nám ponúka možnosť odvolávať sa na ustanovenie zahrnuté v usmerneniach Európskej komisie o vylučovacieho zneužitia dominantného postavenia, ktoré spomína že „aj menej efektívny konkurent môže vytvoriť prekážku, ktorá by mala byť zohľadnená pri posudzovaní toho, či konkrétne správanie založené na cenách má za následok zabránenie v prístupe na trh“.²¹

20 Ibid. 1. bod. 30.

21 Oznámenie Komisie – Usmernenie o prioritách Komisie v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní článku 82 Zmluvy o ES na prípady zneužívania dominantného postavenia podnikov na vylúčenie konkurentov z trhu (2009/C 45/02). bod. 24.

4. DRUHÁ ČASŤ ANALÝZY

Druhá časť analýzy sa zameriava na zistenie poškodenia spotrebiteľa. Kľúčovou je tu otázka či Google svojím konaním poškodzovala spotrebiteľov a sociálny blahobyt. Európska komisia v jej usmerneniach z roku 2009 uvádza, že poškodenie spotrebiteľa je skôr súčasťou obrany v rámci vyšetrovania a nie jej analýzy. Inými slovami, údajne dominantná spoločnosť²² bude musieť preukázať pozitívny vplyv jej správania na blahobyt spotrebiteľov. Absencia takéhoto dôkazu v podstate predpokladá poškodenie spotrebiteľa. Dominantná spoločnosť môže odôvodniť správanie vedúce k uzavretiu trhu pre konkurentov „z dôvodu efektívnosti, pokiaľ je možné zaručiť, že poškodenie spotrebiteľov je nepravdepodobné“.²³ Platí pritom, že súperenie medzi spoločnosťami je súčasťou efektívnosti a má vplyv na inovácie. Pri absencii súperenia bude dominantnej spoločnosti chýbať motivácia k ďalšiemu rozvoju a zvyšovaniu efektivity. V rámci vyšetrovania spoločnosti Google v Spojených štátoch dospela FTC k záveru, že z dôvodu absencie poškodenia spotrebiteľov nemôže prísť k potrestaniu spoločnosti Google za údajné protisúťažné správanie. V EÚ sa zdá rozumné očakávať, že Google nebude potrestaná iba pod podmienkou ak úspešne a presvedčivo preukáže že (primárne) nepoškodzovala konkurentov, a že (sekundárne) nepoškodzovala spotrebiteľov.

5. ZÁVER

Môžu sa objaviť otázky pokiaľ ide o definíciu trhu, ako aj súčasť ktoré sa tradične používajú pri odhaľovaní trhovej sily a jej zneužitia. Dynamická povaha hospodárskej súťaže²⁴, veľa sieťových externalít, rivalita medzi konkurentmi ako aj rýchle tempo zmien vyzývajú k úvahám o tom, ako napr. SSNIP test, spoliehanie sa na podiel na trhu, test protisúťažného uzavretia trhu či definícia ujmy by mali byť upravené tak aby lepšie odrážali rysy kyberpriestoru. Inštitúcie EÚ by mali odolať pokušeniu aplikovať súťažné právo na tie situácie, ktoré sa nevzťahujú na súťaž.

22 FUNTA, R., NEBESKÝ, Š., JURÍŠ, F.: *Právo európskej únie*, s. 426 a nasl.

23 Ibid. 1. bod. 30.

24 GREGUŠOVÁ, D., PERÁČEK, T.: *Obchodné právo pre manažérov*.

Rovnako ako bola súťažná politika použitá na reguláciu bankového sektora v priebehu nedávnej finančnej krízy, vzniká podobná potreba v prípade diskusie o internetových gigantoch. Po druhé by mali inštitúcie EÚ upustiť od požiadavky aby boli internetové platformy neutrálne a zároveň zodpovedné za správanie sa ich predplatiteľov, resp. za obsah ktorý ide cez ich server. Po tretie je tu známy problém ohľadne tzv. 'too-big-to-fail'. Tento je odkazom na skutočnosť, že vyšetrovanie Google sa stalo tak veľkým a rozsiahlym, že Európska komisia by sa mohla cítiť pod tlakom ukončiť vyšetrovanie tým že jednoducho potrestá jej správanie. V neposlednom rade je dôležité odolať pokušeniu zachovať regulačný rámec, ktorý súčasne sankcionuje pochybenie spoločnosti a jej úspech. EÚ je tradične označovaná za miesto, kde je zlyhanie spoločnosti vnímané viac negatívne ako v iných častiach sveta. Súčasnne je motivácia súťažiť vážne narušená regulačným rámcom, ktorý trestá úspešných súťažiteľov (v rámci snahy ochrániť menšie spoločnosti). Neznamená to, že by sa malo s Google zaobchádzať inak ako v porovnateľných situáciách. Pokiaľ sa však v rámci vyšetrovania objavia dôkazy o porušení protisúťažných pravidiel bude musieť byť toto porušenie sankcionované primeraným a účinným spôsobom.

Príspevok bol vypracovaný v rámci projektu Vysoké školy Danubius
Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku [ITMS 26210120047].

LITERATÚRA

1. BORCHARDT, K. D.: *Die Rechtlichen Grundlagen der Europäischen Union*, Heidelberg: C.F.Müller, 2010, 608 s. ISBN 978-3-8252-1669-6.
2. BORK, R., SIDAK, G.: What does the chicago school teach about internet search and the antitrust treatment of Google? In: *Journal of Competition Law and Economics*, 2012, Vol. 8, Issue 4.
3. FUNTA, R.: *Abuse of a dominant position in EU and US Law*, Second Edition, Brno: Tribun EU, 2011, 310 s. ISBN 978-80-7399-245-3.
4. FUNTA, R.: Theory and practice of competition economics market definition In: *Acta Oeconomica Universitatis Selye*, 2014, Vol. 3.
5. FUNTA, R., NEBESKÝ, Š., JURÍŠ, F.: *Právo európskej únie*, Brno: Tribun EU, 2014. 546 s. ISBN 978-80-263-0565-1.

6. GERADIN, D.: Loyalty Rebates after Intel: Time for the European Court of Justice to Overrule Hoffman-La Roche. In: *Journal of Competition Law & Economics*, 2015, Issue 11.
7. GREGUŠOVÁ, D., PERÁČEK, T.: *Obchodné právo pre manažérov*, 2. vyd. Bratislava: VO PF UK, 2015. ISBN 978-8022-338-615.
8. KALESNÁ, K., HRUŠKOVIČ, I., ĎURIŠ, M.: *Základy európskeho práva*, Bratislava: VO PF UK, 2006. ISBN 978-80-7160-224-8.
9. KRÁLIK, A.: *Náhrada škody spôsobenej porušením súťažného práva*, Bratislava: C.H.Beck, 2014, 178 s. ISBN 978-80-89603-20-6.
10. RENDA, A.: Antitrust on the 'G string': What's behind the Commission's investigations of Google and Gazprom? In: *CEPS Commentary*, 2015, Vol. 1.
11. SVOBODA, P.: *Úvod do evropského práva*, 3. vydání, Praha: C.H.Beck, 2010, 304 s. ISBN 978-80-7400-313-4.
12. WHISH, R., BAILEY, D.: *Competition Law*, 7. Edition, Oxford: Oxford University Press, 2012, 1088 s. ISBN 978-01-9958-655-4.

KONTAKT

JUDr. Rastislav Funta, Ph.D., LL.M.

Fakulta práva Janka Jesenského

Vysoká škola Danubius

email: rastislav.funta@vsdanubius.sk

PROBLEMATIKA ÚZEMNOPLÁNOVACEJ INFORMÁCIE

LAND PLANNING INFORMATION

Martin Píry

Abstrakt:

Predmetom článku je zhodnotenie inštitútu územnoplánovacej informácie. Ide o pozitívny právom neregulovaný inštitút, ktorý ale je často využívaný v praxi stavebných úradov. Jeho legálne postavenie, ako aj hranice jeho využitia, sú v prvom rade predmetom skúmania právnej vedy a princípov, na ktorých je postavený právny štát.

Kľúčové slová:

samospráva, územný plán, zákonnosť, legitímne očakávanie

Abstract:

The subject of the article is the evaluation of the Institute of Territorial Planning Information. It is a positive law unregulated institution which is often used in practice by the authorities. Its legal status, as well as the limits of its use, are primary the subject of examining legal science and the principles on which the rule of law is based.

Keywords:

selfgovernment, territorial regulation, legality, legitimate expectation

ÚVOD

Predmetom môjho článku je prezentácia problematiky územnoplánovacej informácie, jej zhodnotenie z hľadiska zásady zákonnosti a upozornenie na problematické postavenie z hľadiska zásady legitímneho očakávania.

Územnoplánovacia informácia je v praxi stavebných úradov veľmi častým inštitútom. Ide o opatrenie verejnej správy, ktorého cieľom je

informovanie o interakcii a koherencii investičného zámeru s územnoplánovacími podkladmi. Zákon č. 50/1976 Zb. v znení zmien a noviel upravuje základným spôsobom všetky otázky týkajúce sa územnej regulácie. Podrobnejšia úprava je možná už len v rámci podzákonných noriem, predovšetkým vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 55/2001 Zb. Pre správny výklad tohto inštitútu *sui generis* je potrebné brať do úvahy ešte zákon č. 369/1990 Zb. v znení zmien a noviel o obecnom zriadení. Ide o zákon, ktorý rámcovým spôsobom upravuje otázku obecnej samosprávy. Teda v tomto prípade je to systém, ktorý je odlišný od systému štátnej správy, a to nie len v rámci organizačnej výstavby alebo niektorých formálnych znakov, ale aj v rámci okruhu zásad a princípov ústavnej konformity.

Hľadanie optimálnej právnej situácie tak, aby napĺňala jednak účel zákona, a jednak bola komfortná s ústavou a s jej princípmi iste nie je ľahká vec. Zásady a princípy práva je potrebné rešpektovať v takom meradle, že dokonca je možné hovoriť o tom, že princípy prirodzeného práva sú nadradené pozitívnemu právu.¹ Medzi základné princípy, ktoré je potrebné rešpektovať, patrí najmä princíp právnej istoty, teda v širšom slova zmysle princíp právneho štátu. Tento princíp sa predovšetkým týka exekutívy, a teda samotnej podstaty výkonu verejnej správy.²

Ústava SR, ústavný zákon č. 460/1992 Zb. v znení zmien a noviel poskytuje viacero determinantov v danej oblasti. Hneď v úvode je markantný článok 2 ústavy, ktorý je istou základňou pre posudzovanie zákonnosti činnosti orgánov verejnej správy. Napriek istej miere kontroverznosti môjho názoru, považujem ods. 2 a 3 za základný prameň práva v oblasti správneho práva z pohľadu princípov a zásad. Minimálne je imantným interpretačným pravidlom pre činnosť verejnej správy.

Ods. 2 predmetného článku sa štandardne spája s otázkou postupu štátnych orgánov, teda v oblasti, ktorá je zafinovaná ako štátna správa. Ods. 3 predmetného článku Ústavy SR je zasa organicky spojený s činnosťou samosprávy. Orgány štátnej správy, ktoré vykonávajú svoju moc

1 Porovnaj ALEXY R., *Pojem a platnosť práva*, Bratislava 2009, Kalligram, 2009, ISBN 978-80-8101-062-0, 27

2 VEČERA, M., Právni princípy, prirodzené právo a hľadiska spravodlivosti In: *Právny obzor*, Roč. 86, č. 2 (2003) ISSN 0032-6984, s 253

v mene Slovenskej republiky, majú akoby prísnejšie hranice pre svoju činnosť. Je to dané formuláciou len na základe zákona a v jeho medziach, zatiaľ čo ods. 3 hovorí o negatívnom vymedzení, ktoré poskytuje výrazne širší manévrovací priestor.

V rámci stavebného práva je otázka postavená práve na aplikácii týchto dvoch princípov. Územnoplánovacia činnosť je podľa § 4 ods. 3 písm. j) zákona č. 369 /1990 Zb. v znení zmien a noviel originálna samosprávna kompetencia. Teda celkom logicky je poskytnutá zastupiteľstvu a starostovi v tejto oblasti výrazne širšia kompetencia a voľnosť. Je to dané aj základným motívom zákonodarcu, ktorý interpretuje územné konanie ako právnu reguláciu územia obce pre zachovanie alebo vytvorenie genia loci mesta alebo obce. Problém je v tom, že územný plán sa ako nástroj samosprávnej činnosti verejnej správy realizuje a vykonáva v rámci činnosti štátnej správy. Tento determinant je podstatný aj pre tému môjho článku.

V zaužívanej praxi stavebných úradov sa zvykne ešte pred začatím prvého správneho konania podľa zákona č. 50/1976 Zb. v znení zmien a noviel na žiadosť stavebníka poskytnúť územnoplánovacia informácia. Ide o opatrenie, ktoré nemá oporou v zákone. Počas vlády 2006–2010 však Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR predložilo návrh novely zákona. Tento návrh v § 19 predpokladal právnu úpravu územnoplánovacej informácie. Podľa dôvodovej správy malo ísť o potvrdenie existujúcej praxe stavebných úradov. *Tvorí odbornú pomoc orgánov územného plánovania verejnosti, napr. vlastníkom nehnuteľností, investorom, projektantom, o možnostiach zmien v území na základe odborných znalostí o obmedzeniach a hodnotách územia. Územnoplánovacia informácia sa vydáva na základe územnoplánovacej dokumentácie a územnotechnických podkladov. Podmienkou pre vydanie relevantnej územnoplánovacej informácie je žiadosť, v ktorej musia byť uvedené konkrétne požiadavky a súvislosti s konkrétnym zámerom na využitie územia.*

Takýto zákon ale nebol schválený, a tak aj dnes je územnoplánovacia informácia len istý neoficiálny postup orgánov verejnej správy. Veda správneho práva však pozná aj tieto postupy orgánov verejnej správy. Podľa českej literatúry³ ide o špecifickú formu činnosti verejnej správy,

3 HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7 vydání. Praha: C.H.Beck, 2007

ktorej účelom je informovať verejnosť. Ide o tzv. informačné úkony. Aj Hendrych v citovanom diele s nimi spája prezumpciu správnosti. Naproti tomu slovenská literatúra hovorí o nich v rámci úkonov spoločensko-organizačného pôsobenia, alebo ako o operatívnych organizačných činnostiach. Problém je, že keďže nejde o inštitút reglementovaný právom, môžeme len abstraktne špekulovať na túto tému.

Istý záver je však možné povedať v niekoľkých bodoch. Ide o snahu de lege ferenda objektivizovať tento inštitút. O reálnom inštitúte sa môžeme baviť len vtedy, ak ho poskytuje a realizuje len orgán, ktorý má právomoc a kompetenciu v oblasti územného plánovania. Teda ide o formalizovaný postup orgánu samosprávy smerom k osobe právnickej alebo fyzickej. Nie je rozhodujúce, či táto osoba je alebo bude účastníkom konania. Tento moment je dôležitý aj preto, lebo takáto osoba nemôže aplikovať práva a povinnosti, ktoré by mala ako účastník konania.

Pravda, aj v tomto prípade platí jedna výnimka. Ide o ustanovenie § 3 zákona č. 71/1967 Zb. v znení zmien a noviel o správnom konaní (ďalej len správny poriadok). Tieto princípy alebo zásady⁴ sa primárne vzťahujú na konania, kde na jednej strane rozhoduje legálna autorita - správny orgán, a na druhej strane existuje množina adresátov tejto činnosti fyzických a právnických osôb, ktorých záverom je konštitutívne rozhodnutie, ktorým sa mení právny stav adresátov, konania. Podľa § 3 ods. 7 sa ustanovenia o základných pravidlách konania, uvedených v odsekoch 1 až 6, primerane použijú aj pri vydávaní osvedčení, posudkov, vyjadrení, odporúčaní a iných podobných opatrení. Toto ustanovenie ešte dotvára ustálená judikatúra. Rozhodnutie NS SR 15žr/68/2011 presne hovorí o relatívne veľmi veľkej šírke tohto ustanovenia. Podľa § 3 ods. 7 Správneho poriadku ustanovenia o základných pravidlách konania uvedených v odsekoch 1 až 6 sa primerane použijú aj pri vydávaní osvedčení, posudkov, vyjadrení, odporúčaní a iných podobných opatrení. Napriek právnej skutočnosti, že samotný zákon č. 326/2005 Z.z. o lesoch v znení neskorších predpisov priamo vylúčil aplikáciu správneho poriadku na rozhodovací proces týkajúci sa vydania súhlasu, Najvyšší súd nielen v zmysle čl. 1 ods. 1 veta prvá

4 Porovnaj VEČERA cit. dielo alebo analýzu precedensu Najvyššieho sudu štátu New York In: DWORKIN, R., *Ríša práva*, Bratislava, 2014, Kalligram, ISBN 978-80-8101-812-1.

Ústavy Slovenskej republiky, ale aj v zmysle Rezolúcie č. (77) 31 Výboru ministrov Rady Európy o správnom konaní zastáva právny názor, že zásady správneho konania sa musia vzťahovať aj na osobitné správne konania, ktoré subsidiárne pôsobenie správneho poriadku výslovne vylúčili.

Ak sme teda vedeli identifikovať zásadu, na základe ktorej je možné dať hranice tomuto inštitútu, musíme rozviesť aj zásadu zákonnosti, ktorá je v tomto opatrení veľmi dôležitá. Územnoplánovacia informácia sa vydáva obcou, teda z hľadiska zodpovednosti ide o konanie subjektu verejnej správy – právnickej osoby. Napriek tomu, že nejde o formalizovaný postup, je potrebné vždy dodržiavať zásadu zákonnosti v rámci tohto procesu. Táto zásada má svoj širší rámec najmä v kontexte Európskeho práva a zásad práva na dobrú správu. Ide o celý rad zásad, ktoré vykonávajú zásadu zákonnosti a sú aj výrazným prostriedkom na boj s korupciou. Napríklad princíp participácie, transparentnosti a verejnej kontroly.⁵ Všetky tieto zásady sa zlievajú do princípu legitímneho očakávania. Explicitne je možné ju vydedukovať v rámci interpretácie čl. 1 a 2 Ústavy SR, implicitne je súčasťou odporúčenia CM /Rec (2007). Podstata tejto zásady je v tom, že ide o požiadavku na také konania verejnej správy, aby bolo vzhľadom

- a.) ku zákonu a normatívnej právnej regulácii (teda aj podzákonných noriem);
- b.) ku prechádzajúcej činnosti úradu (vrátane spoločensko-organizačných neoficiálnych aktov verejnej správy),

predvídateľné. Aj postupnosť skúmania musí byť taká, ako ju uvádzam. Teda na prvom mieste musíme hovoriť o predvídateľnosti z hľadiska zákonov. Až druhá posudzovaná množina je otázka predchádzajúcej činnosti správnych orgánov. Inak by sme sa mohli dostať do bizarnej situácie, kedy napríklad legitímne očakávanie odvodzujem od predchádzajúcej činnosti správnych orgánov, ktorá by hypoteticky bola korupčná a nezákonná. Účelom tohto očakávania je ústavne komfortná čitateľnosť orgánov verejnej moci a správy.

5 KOŠIČIAROVA, S. *Princíp dobrej verejnej správy a Rada Európy*. Bratislava 2012, Iura edition, ISBN 978-80-8078-519-2.

Teda, aby sme sa vrátili k téme územnoplánovacej informácie, aj táto musí byť vždy v zhode s touto zásadou. Je treba si uvedomiť, že ak raz správny orgán alebo orgán verejnej moci vydá istú informáciu v istej kvalite, je potrebné predpokladať, že adresát tejto činnosti s ňou bude spájať isté očakávanie, najmä z pohľadu právnej istoty.

Je potrebné brať do úvahy fakt, že územnoplánovacou informáciou sa vykladá územnoplánovacia dokumentácia. Teda normatívny systém, ktorý vôbec nemusí byť jasný, môže obsahovať všeobecné a veľmi vágne ustanovenia. Treba povedať, že naše znenie zákona pripúšťa vágnosť územného plánu, aj keď je veľmi kontroverzné, či sa tým nenaruša právna istota a princíp právneho štátu. Teda prvý úkon, ktorý konkretizuje daný normatívny akt vo vzťahu k adresátovi verejnej správy je vo veľa prípadoch práve územnoplánovacia informácia. Treba teda jednoznačne postupovať tak, aby v budúcnosti objektívne a vecne správne nemohla byť narušená zásada legitímneho očakávania v rámci správnych konaní, predovšetkým o umiestnení stavby podľa zákona č. 50 /1976 Zb. v znení zmien a noviel.

Otázkou je, či územnoplánovacia informácia môže mať v kontexte zásady legitímneho očakávania následok vo vzťahu ku konaniu podľa §88 zákona č. 50/1976 Zb. v znení zmien a noviel. Ide o situáciu postupu voči čiernej stavbe. Teda stavbe, ktorá vznikla porušením objektívneho práva. Sme toho názoru, že ak realizátor stavby si najskôr vyžiadala územnoplánovaciu dokumentáciu a tá bola pozitívna vo vzťahu k zámeru, mal by sa ocitnúť v dominantnom postavení. Podľa § 88a sa totiž skúma súlad s verejným záujmom, ktorý je determinovaný v dvoch okruhoch. Jednak s podkladmi územnoplánovacej dokumentácie, a po druhé v súlade s osobitnými záujmami podľa stavebného zákona. V rovine súladu s osobitnými záujmami (napríklad ochrana životného prostredia) nie je možné nejakým spôsobom urobiť záver o ich kvalite z územnoplánovacej informácie, lebo táto si nemôže z hľadiska kompetencie a právomoci osvojiť vecnú kompetenciu, ktorú má osobitný orgán správy, napríklad na úseku kultúrnych pamiatok alebo už spomínaného životného prostredia. Svoju relevanciu však má vo vzťahu k cieľom a zámerom územného plánovania. Avšak kedy môže vzbudiť očakávanie, samozrejme, je podstatné len v kontexte preukazovania ochrany verejného záujmu v danom

projekte. Nie je to exkulpačný moment vo vzťahu k správne právu trestnému a zodpovednosti za delikt alebo priestupok. Je pravda, že existencia územnoplánovacej informácie by mohla vzbudiť reálny záver u adresáta správy, že jeho projekt je v súlade s verejným záujmom, ale nikdy by nemohla byť dôvodom presvedčenia, že objektívne porušenie povinnosti zo zákona je nejakým spôsobom dovolené. Teda, že môže realizovať stavbu bez stavebného povolenia alebo územného rozhodnutia.

Záverom je teda možno povedať, že územnoplánovacia informácia je zatiaľ právne nereglementovaný akt, na ktorý sa ale vzťahujú všeobecné zásady konania a zákonnosti, najmä s akcentom na legitímne očakávanie, ktoré môže byť podstatné pre potencionálne správne konania.

LITERATÚRA

1. ALEXY, R., *Pojem a platnosť práva*, Bratislava 2009, Kalligram, 2009, ISBN 978-80-8101-062-0
2. DWORKIN, R., *Ríša práva*, 2014, Bratislava, Kalligram, ISBN 978-80-8101-812-1
3. HENDRYCH, D. a kol., *Správni právo. Obecná časť*. 7 vydání. Praha: C.H.Beck, 2007
4. KOŠIČIAROVA, S., *Princíp dobrej verejnej správy a Rada Európy*. Bratislava 2012, Iura edition, ISBN 978-80-8078-519-2
5. VEČERA, M., Právni princípy, prirodzené právo a hľadiska spravodlivosti In: *Právny obzor*, roč. 86,č.2 (2003) ISSN 0032-6984

KONTAKT

JUDr. Martin Píry, PhD.

Katedra finančného a správneho práva

Právnická fakulta

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

email: martin.piry@umb.sk

PRÁVNÁ ÚPRAVA TRESTNÉHO ČINU KUPLIARSTVA

LEGAL REGULATIONS OF THE PANDERING

Peter Trajlínek, Stanislav Pisár

Abstrakt:

Príspevok sa zaoberá právnou úpravou trestného činu kupliarstva v Slovenskej republike, pričom vymedzuje spôsoby páchania tejto trestnej činnosti, rozoberá jednotlivé znaky skutkovej podstaty, objasňuje pojem prostitúcia a poukazuje na rozhodovaciu činnosť súdov v tejto oblasti.

Kľúčové slová:

trestný čin, kupliarstvo, prostitúcia, obchodovanie s ľuďmi

Abstract:

This paper deals with legal regulations of the pandering in Slovakia, specifies the ways of committing this type of criminal activity, analyzes particular bodies of the offence, clarifies the term prostitution and refers to the practice of the courts.

Keywords:

criminal offence, pandering, prostitution, human trafficking

Fenomén prostitúcie a s ňou spojené kupliarstvo je do značnej miery tabuizovaný, avšak aktuálny a páľčivý problém. Prostitúcia je problematická predovšetkým z dôvodu, že neexistuje izolovane od okolitého sveta, ale viaže na seba celý rad následných problémov, ktoré existujúce právne predpisy nedokážu účinne riešiť. Verejne ponúkaná prostitúcia komplikuje život občanov oblastí, v ktorých sa vyskytuje, má nepriaznivý vplyv na verejný poriadok a výchovu detí a mládeže. S prostitúciou je priamo prepojená mravnosť, násilná aj majetková kriminalita, mnohokrát drogová trestná činnosť a najrôznejšie formy organizovaného zločinu. Prostitúciu sprevádza aj celý rad problémov zdravotného a sociálneho charakteru.

Cieľom príspevku je analyzovať právnu úpravu kupliarstva v slovenskom trestnom práve, objasniť, čo je to prostitúcia, poskytnúť pohľad na vnímanie prostitúcie niektorými európskymi štátmi a poukázať na smerovanie boja proti tomuto druhu trestnej činnosti v rámci štruktúr Európskej únie.

Z hľadiska systematiky osobitnej časti Trestného zákona je trestný čin kupliarstva zaradený do deviatej hlavy medzi trestné činy proti iným právam a slobodám, konkrétne v ustanovení § 367 Trestného zákona. Ustanovenie § 367 Trestného zákona upravuje jednu základnú a štyri kvalifikované skutkové podstaty. Týmto ustanovením je poskytnutá ochrana záujmu spoločnosti pred obchodovaním s ľuďmi.

Trestného činu kupliarstva sa dopúšťa páchatel', ktorý inú osobu zjedná, pohne, zvedie, využije, získa alebo ponúkne na vykonávanie prostitúcie alebo páchatel', ktorý koristí z prostitúcie, ktorá je vykonávaná inou osobou alebo páchatel', ktorý umožní vykonávanie prostitúcie. Páchatel' sa podľa základnej skutkovej podstaty tohto trestného činu potrestá odňatím slobody až na tri roky.

Skutková podstata trestného činu kupliarstva bola od prijatia „nového“ Trestného zákona novelizovaná jediný krát, a to zákonom č. 204/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Z dôvodovej správy k návrhu predmetného zákona vyplýva, že zmena úpravy trestného činu kupliarstva vyplynula z odporúčaní Hodnotiacej správy vlády Spojených štátov amerických o obchodovaní s ľuďmi v roku 2012, v zmysle ktorej Slovenskej republiky odporúča prijať také legislatívne zmeny, aby detské obeť zapojené do prostitúcie boli štátnymi orgánmi posudzované vždy ako obeť trestného činu obchodovania s ľuďmi a nie kupliarstva.

S uvedeným odporúčaním vyslovili súhlas aj zúčastnené rezorty v rámci plnenia úloh Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011–2014, v rámci ktorého sa posudzoval súlad právnej úpravy trestného činu obchodovania s ľuďmi podľa § 179 Trestného zákona a trestného činu kupliarstva podľa § 367 Trestného zákona. Bol prijatý záver, že v prípade vykorisťovania detských obetí na účely detskej prostitúcie má ísť vždy o trestný čin obchodovania s ľuďmi podľa

§ 179 ods. 2 Trestného zákona a nie o trestný čin kupliarstva podľa § 367 Trestného zákona“ Predmetná novelizácia sa prejavila v štvrtom odseku § 367 Trestného zákona, z ktorého bol vypustený osobitný kvalifikačný znak spáchania trestného činu kupliarstva na osobe mladšej ako päťnásť rokov.

Z hľadiska objektívnej stránky základnej skutkovej podstaty trestného činu kupliarstva sa páchatel' dopúšťa zjednania, pohnutia, zvedenia, využitia, získania alebo ponúknutia inej osoby na vykonávanie prostitúcie. Objektívna stránka je naplnená aj vtedy, ak páchatel' koristi z vykonávania prostitúcie inou osobou alebo ak páchatel' umožní prostitúciu vykonávať. Objektívna stránka skutkovej podstaty tohto trestného činu je naplnená pri ktoromkoľvek konaní z vyššie uvedených, nemusia byť naplnené kumulatívne.

Pred vymedzením jednotlivých pojmov, ktoré sú v rámci objektívnej stránky tohto trestného činu obsiahnuté, je potrebné objasniť pojem prostitúcia, ktorá sama o sebe ako dobrovoľná činnosť osoby, resp. vykonávaná na základe slobodného prejavu vôle, trestnou nie je.

Pojem prostitúcia je vymedzený v ustanovení § 132 ods. 1 Trestného zákona. Prostitúciou sa na účely Trestného zákona rozumie uspokojovanie sexuálnych potrieb iného súložou, iným spôsobom pohlavného styku alebo iným obdobným sexuálnym stykom za odmenu. Z vymedzenia tohto pojmu, môžeme konštatovať, že sa nejedná iba o vykonávanie súložie ale o rôznorodé sexuálne potreby.

Szabanová prostitúciu vymedzuje ako vyjednávanie prípadne realizáciu sexuálnych služieb, ktoré sú realizované za odmenu. Môže byť pritom prítomný zásah tretej strany, ale nie je to podmienkou (napríklad pri pasádoch, odporúčaniach predchádzajúcich zákazníkov a podobne. Bez ohľadu na to, či sa jedná o legálnu alebo nelegálnu prostitúciu, vytvára sa určitá forma podnikateľskej činnosti, ktorá umožňuje prepojenie viacerých subjektov na jednej strane, ktorých zámerom je maximalizácia ich ziskov a na druhej strane subjektov, ktoré vyhľadávajú tento druh služieb. Pri absencii týchto subjektov by trh s takýmito službami stratil význam a prvé z uvedených subjektov by prišli o možnosť nadobudnutia nadpriemerných ziskov.

Pojem prostitúcia možno vykladať ako vykonávanie pohlavného styku s inou osobou, prípadne s viacerými osobami, ak ide o výkon za odplatu. Pohlavným stykom rozumieme rôzne spôsoby ukájania pohlavného pudu na tele inej osoby bez ohľadu na jej pohlavie, teda môže ísť o uspokojovanie pohlavného pudu na osobe opačného aj rovnakého pohlavia. Musí ísť o telesný styk vykonávaný za odplatu. Pohlavným stykom nemožno rozumieť výlučne súlož.

Pod pojmom zjednanie obsiahnutý v objektívnej stránke skutkovej podstaty sa rozumie uzavretie zmluvy alebo dohody, ktorej obsahom je vykonávanie prostitúcie. Ide teda o prejav vôle oboch strán, čiže kupliara i osoby vykonávajúcej prostitúciu. Pri zjednaní na vykonávanie prostitúcie ide o slobodné rozhodnutie inej osoby vykonávať prostitúciu, pričom dochádza k vzniku záväzku medzi kupliarom a osobou, ktorá je ochotná vykonávať prostitúciu. Súdna prax ani zákonná právna úprava nepojednáva o forme tejto dohody, čiže nekladie dôraz na to, aby sa jednalo o dohodu uzavretú v písomnej forme. Z toho môžeme vyvodzovať záver o tom, že sa môže jednať aj o dohodu uzavretú ústne alebo mlčky.

Pohnutím iného k vykonávaniu prostitúcie rozumieme pôsobenie na inú osobu tak, že prijme rozhodnutie vykonávať túto činnosť.

Zvedením na vykonávanie prostitúcie rozumieme úmyselné vyvolávanie rozhodnutia o vykonávaní prostitúcie u inej osoby. Môže dochádzať k návodu k prostitúcii napríklad formou prehovárania alebo poučovaním inej osoby o nadštandardných zárobkoch, ktoré je možné získať touto činnosťou a podobne.

Koristením z prostitúcie vykonávanej iným sa rozumie akýkoľvek spôsob získania majetkového prospechu z tejto činnosti za podmienky, ak možno preukázať, že páchatel vedome využíva svoj vzťah k tejto osobe vykonávajúcej prostitúciu (napr. pasák, ochranca, vodič, ktorý ju vozí za zákazníkmi, osoba poskytujúca na tento účel priestory, ubytovanie a pod.). Na naplnenie tohto zákonného znaku sa pritom nevyžaduje, aby páchatel výslovne vyžadoval alebo vynucoval hmotný prospech z prostitúcie iného, ale postačí opakované prijímanie odplaty za to, že vykonávanie prostitúcie umožňuje“.

Z hľadiska subjektívnej stránky sa vyžaduje úmyselné zavinenie a subjektom tohto trestného činu môže byť akákoľvek osoba trestne

zodpovedná. Výnimka platí pre osobu, ktorá sama vykonáva prostitúciu. To znamená, že páchatel' sa nemôže dopustiť trestného činu kupliarstva za to, že sám vykonáva prostitúciu, pretože jej výkon sám o sebe nie je trestným činom. Páchatel'om tohto trestného činu môže byť aj osoba, ktorá sama vykonáva prostitúciu, pokiaľ napĺňa objektívnu stránku tohto trestného činu, teda zjedná, pohne, zvedie, využije, získa či ponúkne iného na vykonávanie prostitúcie.

Problematika trestného činu kupliarstva priamo súvisí so zásahom do slobody rozhodovania o sexuálnom živote, pričom niektorých prípadoch dochádza ku konaniu páchatela, ktorým napĺňa viaceré skutkové podstaty sexuálne motivovaných trestných činov, resp. trestných činov súvisiacich so zásahom do práva rozhodovať o svojom sexuálnom živote.

Okolnosť, že konaním páchatela boli zasiahnuté dva rôzne trestnoprávne relevantné objekty, chránené dvoma rôznymi ustanoveniami osobitnej časti Trestného zákona (spôsobené dva rôzne následky), je charakteristická aj pre jednočinný súbeh trestných činov. Z hľadiska riešenia v príslušnom smere relevantnej otázky je podstatné, že oba dotknuté následky sú v priamej príčinnej súvislosti vyvolané dvoma rôznymi, kvalitatívne odlišnými, aj keď v rovnakom časovom období vykonanými konaniami páchatela. Ide teda jednak o aktivity zamerané na výkon prostitúcie osobami, a jednak o vyhrážanie sa usmrtením jednej z týchto osôb, ak vykonávanie prostitúcie a získavanie žien na takú činnosť vyzradí.

Zvedenie a zjednanie ženy k vykonávaniu prostitúcie a koristenie z nej páchatel'om je odlišným konaním od ďalšieho jeho konania spočívajúceho vo vyhrážaní sa tejto žene usmrtením, ak inej osobe také (teda skôr uvedené, v kupliarstve spočívajúce) konanie páchatela, ako aj vlastnú prostitúciu, oznámi. Odlišný je aj napadnutý objekt, v prvom prípade spočívajúci v porušení zákonného zákazu kupliarstva (§ 367 ods. 1 Trestného zákona), a v druhom prípade spočívajúci v zásahu do osobnej slobody poškodenej, súčasťou ktorej je možnosť iným osobám oznámiť okolnosti výkonu vlastnej prostitúcie a aktivity kupliara vo vzťahu k tejto činnosti, čo je sankcionované ustanovením § 189 ods. 1 Trestného zákona.

Idete teda o dva trestné činy – kupliarstvo podľa § 367 Trestného zákona a vydieranie podľa § 189 Trestného zákona, spáchané dvoma skutkami.

V závislosti od okolností podmieňujúcich použitie vyššej trestnej sadzby pri trestnom čine kupliarstva potom môže byť aktuálne zvýšenie trestnej sadzby podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona (trestný čin vydierania je zločinom už v prvom odseku ustanovenia § 189 Trestného zákona).

Uvedeným spôsobom súd dôvodil v prípade, kedy prejednával konanie páchatela, ktorý zjednal k vykonávaniu prostitúcie osobu X a osobu Y. Poškodené osoby sa venovali vykonávaniu prostitúcie každodenne, pričom polovicu finančného zisku, ktorý zarobili touto činnosťou, odovzdávali páchatelovi na základe jeho žiadosti. Žiadosť páchatela sprevádzala hrozba ublížením na zdraví. Pod hrozbou ublíženia na zdraví ich nútil vykonávať prostitúciu na základe jeho predstáv. Následne po určitom čase sa poškodenej X vyhrážal, že ju nechá zastreliť, pokiaľ prezradí vyššie uvedený skutok, teda výkon prostitúcie pod hrozbou ublíženia na zdraví. Páchatel bol uznaný vinným zo spáchania zločinu kupliarstva v zmysle ustanovenia § 367 ods. 1 a ods. 2 Trestného zákona a súčasne zo spáchania trestného činu vydierania podľa ustanovenia § 189 ods. 1 a ods. 2 písm. b) Trestného zákona. Za uvedené konanie bol odsúdený na 11 rokov a 7 mesiacov nepodmienečného odňatia slobody.

Páchatel bol odsúdený z trestného činu kupliarstva v kvalifikovanej skutkovej podstate, pretože sa konania dopustil závažnejším spôsobom konania. V danom prípade páchatel naplnil dva znaky závažnejšieho spôsobu konania v zmysle ustanovenia § 138 Trestného zákona. Jednak naplnil § 138 písm. d) tohto zákona, pretože poškodené nútil k výkonu prostitúcie podľa jeho predstáv pod hrozbou ublíženia na zdraví. Na strane druhej naplnil aj znaky ustanovené v § 138 písm. j) tohto zákona, pretože konal na viacerých osobách. Čo sa týka trestného činu vydierania, páchatel naplnil znaky skutkovej podstaty tým, že pod hrozbou ublíženia na zdraví, teda ťažkej ujmy nútil poškodené konať určitým spôsobom.

Obžalovaný sa obhajoval tým, že tieto skutky mali byť posúdené ako pokračovanie tohto istého trestného činu a ich trestnosť posudzovaná ako jeden trestný čin podľa ustanovenia § 41 ods. 3 Trestného zákona. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu vyplýva, že tento konanie páchatela posúdil ako viacčinný, teda rôznorodý súbeh trestných činov.

Problematiku prostitúcie a s ňou spojeného kupliarstva, u ktorých sú častokrát prítomné výrazné prvky nadnárodného zločinu, sa snaží riešiť

Európska únia smernicou 2011/36/EÚ Európskeho parlamentu a Rady z 5. apríla 2011 o prevencii a boji proti obchodovaniu s ľuďmi a o ochrane obetí obchodovania. Na pôde Rady Európy ani na pôde Európskej únie však nie je prijatý právny akt, ktorý by zaväzoval členské štáty vykonať legislatívne zmeny tým smerom, aby zaviedli do svojich právnych poriadkov trestný čin postihujúci využívanie sexuálnych služieb.

Týmto spôsobom by bolo možné z väčšej časti eliminovať kupliarstvo aj obchodovanie s ľuďmi a využívanie sexuálnych služby za odplatu. Aktuálna smernica 2011/36/EÚ Európskeho parlamentu a Rady z 5. apríla 2011 o prevencii a boji proti obchodovaniu s ľuďmi a o ochrane obetí obchodovania však tieto podmienky neustanovuje, preto jednotlivé členské štáty pristupujú vo svojich vnútroštátnych právnych úpravách k odlišnej právnej úprave kupliarstva a obchodovaniu s ľuďmi a inak ponímajú legálnosť, resp. nelegálnosť využívania sexuálnych služieb za odplatu.

V zmysle tejto smernice by členské štáty mali zaviesť a/alebo posilniť politiky zamerané na prevenciu obchodovania s ľuďmi vrátane opatrení odradzujúcich od dopytu a opatrení na zníženie dopytu, ktorý stimuluje všetky formy vykorisťovania a opatrení na zníženie rizika spočívajúceho v tom, že sa ľudia stanú obeťami obchodovania s ľuďmi, a to prostredníctvom výskumu vrátane výskumu nových foriem obchodovania s ľuďmi, informovania, osvety a vzdelávania. V rámci týchto iniciatív by mali členské štáty uplatňovať prístup zohľadňujúci rodové hľadisko a práva dieťaťa. Smernica teda určuje akési smerovanie trestnej politiky v oblasti obchodovania s ľuďmi, avšak ponecháva značný priestor pre svojvoľnú úpravu tejto oblasti jednotlivými členskými štátmi únie.

Za najznámejšiu krajinu v súvislosti so slobodou vykonávania prostitúcie sa považuje Nemecko s tzv. Prostitučným zákonom (nem. Prostitutionsgesetz). V zmysle § 1 tohto zákona sú za prostitúciu považované sexuálne akty vykonávané s vopred dohodnutým poplatkom, pričom táto dohoda predstavuje platný právny nárok. Rovnako to platí v prípadoch, kedy sú sexuálne akty, resp. sexuálne činnosti, vykonávané v rámci pracovného pomeru. Predmetný zákon neustanovuje formálne podmienky tejto dohody o vopred stanovenej odplate, čiže je postačujúce, ak sa strany dohodnú na odplate za sexuálne služby ústne.

Úplne opačný postoj k problematike obchodovania s ľuďmi a k poskytovaniu sexuálnych služieb zaujalo Švédsko. Vzhľadom na možnosti, ktoré členským štátom poskytuje smernica 2011/36/EÚ Európskeho parlamentu a Rady z 5. apríla 2011 o prevencii a boji proti obchodovaniu s ľuďmi a o ochrane obetí obchodovania, Švédsko razantne zakročilo v boji proti obchodovaniu s ľuďmi tým, že ako v prvej krajine na svete, bol vo Švédsku zavedený tzv. zákaz nákupu sexuálnych služieb. Od roku 1999 je vo Švédsku účinný Trestný zákon (švéd. *Brottsbalken*), ktorý prostitúciu upravuje v šiestej hlave v § 11 ods. 1 nasledovne: „Kto si zadováži príležitostný sexuálny styk za odplatu, potrestá sa pre kupovanie sexuálnych služieb, ak tento čin nie je trestný podľa predchádzajúcich ustanovení tejto hlavy, pokutou alebo odňatím slobody až na jeden rok.“ Na prvý pohľad prísny postih osôb, ktoré využívajú služby prostitútok, sa ukázal ako efektívne riešenie tohto problému, a to najmä s prihliadnutím na základné fungovanie trhového mechanizmu v sex priemysle: kde nie je dopyt po sexuálnych službách, tam nie je ani ich ponuka.

Z vyššie uvedených príkladov úpravy prostitúcie v jednotlivých krajinách a ich postoj k nej vyplýva, že problematika kupliarstva je súčasťou organizovaného zločinu a štruktúr, ktorých odhalenie je náročné aj z dôvodu nadnárodného charakteru. V prípade, že v jednotlivých štátoch dochádza k odlišne nastaveným pravidlám, sťažuje sa odhaľovanie páchatelov tohto trestného činu.

Hoci je prevádzkovanie prostitúcie vnímané spoločnosťou zväčša negatívne, nebola doteraz nájdená vôľa prostitúciu regulovať zákonnými prostriedkami. Na riešenie súčasného stavu, ktorý je nevyhovujúci, sa ponúkajú dva možné spôsoby riešenia, a síce represia a reglementácia prostitúcie. Ako sa však už v minulosti ukázalo, kriminalizovaním prostitúcie, teda represiou, nedochádza k úplnému vyriešeniu problému, pretože sa zvyčajne len úplne presunie do ilegality. V odborných kruhoch je preto skôr preferovaný záujem na regulácii a dôslednej kontrole prostitúcie.

LITERATÚRA

Knižné publikácie a časopisecká literatúra:

1. BURDA, E. – ČENTÉŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. et al. 2011. *Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár. II. diel*. Praha: C. H. Beck, 2011. 1068 s. ISBN 978-80-7400-394-3.
2. ČENTÉŠ, J. et al. 2016. *Trestný zákon. Veľký komentár*. 3. aktualizované vydanie. Bratislava: EUROKÓDEX, s. r. o., 2016. 959 s. ISBN 978-80-8155-066-9.
3. HAMRANOVÁ, D. Násilie páchané na ženách z legislatívneho hľadiska. In: *Magister Officiorum* [online]. ISSN 1338-5569, 2015, č. 1. s. 9–19.
4. MAŠLANYOVÁ, D. et al. 2016. *Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť*. 2. aktualizované a doplnené vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 623 s. ISBN 978-80-7380-618-7.
5. MENCEROVÁ, I. – TOBIÁŠOVÁ, L. – TURAYOVÁ, Y. et al. 2014. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2014. 389 s. ISBN 978-80-89122-96-7.
6. KÁDEK, P. 2014. Analýza sexuálnych trestných činov v slovenskom rekodifikovanom Trestnom zákone. In: SCHELLE, K. – TAUCHEN, J. et al. *Sexuálni trestné činy včera a dnes*. Ostrava: KEY Publishing, 2014. s. 289–296.
7. MAŠLANYOVÁ, D. 2014. Vývoj právnej úpravy sexuálnych trestných činov od roku 1950. In: SCHELLE, K. – TAUCHEN, J. et al. *Sexuálni trestné činy včera a dnes*. Ostrava: KEY Publishing, 2014. s. 208–218.
8. SZABANOVÁ, L. 2014. Obchodovanie s ľuďmi za účelom sexuálneho vykorisťovania a prostitúcia v Európe – čas na zmenu? In: *Magister Officiorum* [online]. ISSN 1338-5569, 2014, č. 1, s. 48–57.

Právne predpisy:

1. Dôvodová správa k návrhu zákona č. 204/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.
2. Smernica 2011/36/EÚ Európskeho parlamentu a Rady z 5. apríla 2011 o prevencii a boji proti obchodovaniu s ľuďmi a o ochrane obetí obchodovania.
3. Smernica 2011/92/EÚ o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii.
4. Zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon.
5. Zákon č. 253/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
6. Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.
7. Zákon č. 421/2002 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

Judikatúra:

1. Rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 16. apríla 2009, sp. zn. 14 T 8/2008
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 14. decembra 2011, sp. zn. 3 Tdo 105/2011
3. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. júla 2012, sp. zn. 2 Tdo 37/2012
4. Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 26. augusta 2015, sp. zn. I. ÚS 341/2015

KONTAKT**JUDr. Peter Trajlínek**

Prokurátor Okresnej prokuratúry Lučenec

Externý doktorand na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave

tel: +421 908 925 004

email: peter.trajlinek@gmail.com

JUDr. Stanislav Pisár, LL.M

Advokát so sídlom v Lučenci

Externý spolupracovník Fakulty práva Janka Jesenského VŠ Danubius

tel: +421 908 913 423

email: stanislav.pisar@gmail.com

RÍMSKA REPUBLIKÁNSKA ÚSTAVA PODĽA POLYBIA

CONSTITUTION OF THE ROMAN REPUBLIC ACCORDING TO POLYBIUS

Tomáš Klokner

Abstrakt:

Grécky historik Polybios (200 pred Kr. – 120 pred Kr.) sa v šiestej knihe svojho diela *Istoriai* zaoberá aj podrobným opisom rímskeho štátneho zriadenia v čase republiky. Na tomto mieste priblížil vznik, vývoj, rozkvet i usporiadanie rímskej ústavy. Hoci z textu o ústave sa zachovala iba polovica, podarilo sa mu priblížiť kompetencie konzulov, senátu, ľudových zhromaždení a ich vzájomnú kontrolu, ktorá zaistila, že žiadna z týchto troch častí nemohla získať dominantné postavenie. V porovnaní s ústavami iných starovekých štátov (najmä gréckych mestských štátov) zároveň vyzdvihol prednosti rímskeho štátneho zriadenia a poukázal na jeho nedostatky.

Kľúčové slová:

Polybios, staroveký Rím, ústava, republika, štátne zriadenie

Abstract:

Greek historian Polybius (200–120 BC) in his sixth book of *Istoriai* is also concerned with detailed description of Rome establishment in times of Republic. At this point, Polybius presented the formation, development and organisation of Roman Constitution. Although only half of the text about the Constitution was retained, he was able to present competences of consuls, senate and assemblies and their mutual control, which reinforce, that none of these three parts could achieve the dominant position. In comparison with constitutions of other ancient states (especially Greek city states), Polybius highlighted the preferences of Roman state establishment and he pointed out its limitations.

Keywords:

Polybius, Ancient Rome, Constitution, Republic, Establishment

ÚVOD

Grécky historik Polybios sa narodil okolo roku 200 pred Kr. v peloponézskom meste Megalopolis. Dostal primerané vzdelanie svojmu postaveniu a veľmi skoro sa zapojil aj do politického diania v Grécku. Pôsobil v Achájskom spolku, počas vojny Macedónie a Ríma predstavoval spolu s otcom neutrálnu stranu, obávajúc sa moci a vzrastajúceho vplyvu Ríma v Grécku. V roku 169 pred Kr. ho zvolili za hipparcha Achájskeho spolku, čiže za druhého najvyššie postaveného politika spolku.¹ V tejto funkcii stál skôr na strane Rimanov v rozhodujúcom boji proti Macedónii. Po porážke Macedónie v roku 168 pred Kr. vydali Polybia do rímskych rúk ako možného „zradcu“, resp. podozrivého z nepriateľských úmyslov a ocitol sa ako rukojemník v Ríme, kde zostal nasledujúcich sedemnášť rokov.² Žil v rodine významného rímskeho politika Aemilia Paula, kde sa zoznámil aj s jeho synom Publiom Corneliom Scipionom Aemilianom, ktorého neskôr často sprevádzal na vojenských výpravách (napr. pri dobytí Kartága v roku 146 pred Kr. a pokorení Numantie v roku 133 pred Kr.). Po roku 150 pred Kr. sa mohol vrátiť späť do vlasti, ale často sa do Ríma vracal.³

Polybiovo hlavné historické dielo *Dejiny (Istoriai)* vznikalo dlhú dobu a postupne sa menil chronologický záber jeho výkladu. Pôvodne začal svoje dielo prepuknutím druhej púnskej vojny, pričom ale za jej začiatok pokladal už rok 220 pred Kr. Hľadal príčiny toho, prečo Rimania za taký krátky čas rozšírili svoju moc nielen na Západe v boji proti Kartágu, ale aj na Východe v boji s jednotlivými helenistickými štátmi (Macedónia, Grécko). Aby zachytil aj počiatky súperenia medzi Kartágom a Rímom, začal svoj výklad už rokom 264 pred Kr., kedy vypukla prvá púnska vojna a končil rokom 144 pred Kr., takže zachytil aj pád dvoch centier protirímskeho odporu (Kartágo, Korint). Napokon však vo vysokom veku doplnil svoj ucelený historický výklad aj o opis vojny a dobytia hispánskeho mesta Numantie (133 pred Kr.) v samostatnej monografii.⁴ Polybios

1 DREYER, Boris: *Polybios. Leben und Werk im Banne Roms. Hildesheim* 2011, s. 12.

2 Ibid, s. 16.

3 Ibid, s. 17.

4 CANFORA, Luciano: *Dějiny řecké literatury*. Praha 2009³, s. 545.

si uvedomoval, že mnohí jeho predchodcovia zachytili vo svojich historických dielach priebeh jednotlivých vojen alebo si všimli jednotlivé významné osobnosti, ale nikto nevenoval pozornosť priebehu udalostí vcelku, kedy a prečo vznikli jednotlivé vojny a k čomu dospeli.

Polybios tak vo svojich dejinách zachytil rozhodujúci úsek rímskych dejín – v priebehu 53 rokov sa Rím zmocnil dvoch stredomorských mocností – Kartága a Grécka. Práve to ho fascinovalo a upútalo jeho pozornosť ako politika aj ako historika a chcel vypátrať korene tohto úspechu.⁵ Už v jednej z úvodných kníh svojich dejín videl Polybios základný kameň úspechu rímskej politiky: bola ním rímska ústava, v ktorej sa rovnovážne spájali monarchistický, aristokratický a demokratický princíp, pričom ani jeden neprevažoval nad inými.

V súvislosti s hodnotením priebehu prvej púnскеj vojny sa Polybios zmienil o rímskej ústave a poznamenal, že o nej podá podrobný výklad. Preto nechcel o ústave

„len tak mimochodom hovoriť a ani čitatelia by to nemohli náležite sledovať. Tento krásny predmet štúdia je až do dnešných dní takmer neznámy, pretože z autorov, ktorí sa mu venovali, niektorí prejavili svoju neznalosť, a iní priniesli nejasnú a úplne bezcennú interpretáciu.“⁶

Konkrétne ktorých autorov mal Polybios na mysli, nie je známe. O zámere priblížiť rímsku ústavu však hovoril aj na iných miestach spisu.⁷

Dôverně oboznámenie sa s rímskou ústavou považoval grécky historik za dôležité nielen pre historické dielo, ale chápal ho aj ako inšpiračný zdroj pre politikov pri tvorbe a úprave ústav.⁸ Z textu o ústave sa zachovala necelá polovica, ale celkový obraz o Polybiovej koncepcii je jasný.

TYPY ÚSTAV A CYKLUS ICH STRIEDANIA

V úvode šiestej knihy Polybios vyhlásil, že za hlavnú príčinu úspechov alebo neúspechov štátu treba považovať usporiadanie ústavy, ktorú

5 Porov. Polybios: *Dejiny* VI, 2, 3–7.

6 Polybios: *Dejiny* I, 64, 2–4.

7 Pozri Polybios: *Dejiny* I, 64, 2; III, 2, 6; III, 87, 9; III, 118, 11; V, 111, 10.

8 Polybios: *Dejiny* III, 118, 11–12.

prirovnal k prameňu všetkých úmyslov a činov.⁹ Následne pristúpil k všeobecnému výkladu o ústavách a uviedol, že

*„väčšina tých, ktorí nás chcú v tomto smere názorne poučiť, hovori o troch typoch ústav, pričom prvý označujú ako kráľovstvo, druhý ako aristokraciu a tretí ako demokraciu.“*¹⁰

Na inom mieste doplnil tieto druhy ústav o ďalšie, ktoré sa podľa neho s nimi prirodzene spájajú: monarchia, oligarchia a ochlokracia.¹¹

Polybios sa najskôr zaoberal rôznymi formami ústav gréckych mestských štátov, pričom vzorom pre túto analýzu mu bola druhá a tretia kniha Aristotelovej *Politiky*.¹² Potom poukázal na to, že monarchia degeneruje na tyrannidu, po nej prichádza aristokracia, ktorá sa premení na oligarchiu. Po nej nasleduje demokracia, z ktorej sa po čase vytvorí ochlokracia.¹³ Z hrôzovlády davu (*ochlos*) nájde, podľa neho, východisko silný jedinec, ktorý získa moc, takže vývoj ústavných foriem sa v tomto kolobehu spravidla opakuje. Riešenie ako zastaviť tento neustále sa opakujúci kolobeh ústav videl Polybios v ústave, ktorá obsahovala všetky uvedené formy štátneho zriadenia (tzv. zmiešaná ústava).¹⁴ Ako prvý vytvoril takúto ústavu známy zákonodarca Lykúrgos v gréckej Sparte.¹⁵

RÍMSKA ÚSTAVA

Ako vzor tzv. zmiešanej ústavy skúmal Polybios Rím, Spartu a Kartágo, pričom dospel k záveru, že najlepšie ju stelesňuje práve mesto na Tibere. Vznik rímskej ústavy datoval do polovice 5. storočia pred Kr.,

9 Polybios: *Dejiny VI*, 2, 9–10.

10 Polybios: *Dejiny VI*, 3, 5.

11 Polybios: *Dejiny VI*, 4, 6.

12 CANFORA, L. *Dějiny řecké literatury*, s. 546.

13 Ochlokracia je označenie radikálnej demokracie, v ktorej má slovo obyčajný ľud (*ochlos*).

14 Polybios: *Dejiny VI*, 3, 7.

15 Polybios: *Dejiny IV*, 81,12.

kedy boli vydané tzv. zákony dvanástich tabúl.¹⁶ Od tohto obdobia „boli jednotlivé časti ústavy trvale zlepšované a najväčšej dokonalosti dosiahla počas vojny s Hannibalom.“¹⁷ Jej prednosť bola predovšetkým v tom, že Rimania do nej zakomponovali monarchistický prvok (konzulát), aristokratický prvok (senát) a demokratický prvok (ľudové zhromaždenia), ktoré boli vo vzájomnej rovnováhe:

„Všetky tri formy, o ktorých som sa zmienil vyššie, sa podieľali na kontrole rímskej ústavy. A všetky boli tak rovnomerne a vhodne prepojené a usporiadané, že ani z miestnych obyvateľov nikto nemohol s istotou tvrdiť, že celý systém je aristokratický, demokratický alebo monarchický. A tieto rozpaky boli prirodzené. Keď niekto pozoroval moc konzulov, systém sa mu videl ako úplne monarchistický a kráľovský, podľa moci senátu ako aristokratický, a keď posudzoval moc ľudu, zdalo sa mu, že je zrejme demokratický. Jednotlivé oblasti štátnej správy boli pod kontrolou každej z týchto foriem a tak tomu je, až na niektoré úpravy, i teraz.“¹⁸

Následne Polybios priblížil kompetencie konzulov, senátu a rímskeho ľudu a ich vzájomnú kontrolu, ktorá zaisťovala, že žiadna z týchto troch častí nemohla prevážiť.

KONZULI

Títo úradníci rozhodovali v čase svojej prítomnosti v Ríme (kým nevyrazili na čele légii do boja) o všetkých verejných záležitostiach. Ostatní úradníci okrem tribúnov ľudu im boli podriadení a museli ich poslúchať. V rámci činnosti spolupracovali konzuli so senátom i rímskym ľudom. Do senátu uvádzali posolstvá, predkladali naliehavé veci k zasadnutiam senátu, zabezpečovali realizáciu jeho uznesení.¹⁹ Ich povinnosťou bolo aj dohliadať na verejné záležitosti, ktoré mal prerokovať ľud, zvolávať ľudové zhromaždenia, predkladať návrhy a dohliadať na realizáciu toho,

16 Polybios: *Dejiny VI*, 11, 1. Polybios hovorí o období „30 rokov po Xerxovej výprave do Grécka“, pričom vieme, že táto výprava sa uskutočnila v roku 480 pred Kr.

17 Polybios: *Dejiny VI*, 11, 1. Vojna s Hannibalom prebiehala v rokoch 218–201 pred Kr.

18 Polybios: *Dejiny VI*, 11, 11–13.

19 Polybios: *Dejiny VI*, 12, 1–3.

o čom sa rozhodlo na ľudových zhromaždeniach. V takmer neobmedzenej právomoci konzulov bola ďalej príprava na vojnu a celé riadenie vojenských operácií.²⁰ Určovali požiadavky spojencom, menovali vojenských tribúnov, riadili odvody nových vojakov a vyberali najschopnejších mužov pre vojenskú službu. Okrem toho mali právo trestať na vojenskom ťažení kohokoľvek zo svojich podriadených. Do ich právomoci patrilo rozhodovanie o vynaložení verejných prostriedkov.²¹ Sprevádzalo ich dvanásť liktorov²² a kvestor, ktorý bol pripravený splniť všetky ich príkazy. Ak by sme zobrali do úvahy iba túto časť rímskej štátnej správy, mohli by sme podľa Polybia tvrdiť, že ide o kráľovskú ústavu.

Konzuli však nemali takú moc, akú im Polybios prisudzuje. Neboli to monarchovia, ale najvyšší rímski úradníci, ktorých volili na obdobie jedného roka (tzv. zásada annuity).²³ Značné kompetencie mali aj ďalší rímski úradníci, ktorých Polybios buď vôbec neuvádza, alebo sa o nich zmieňuje iba náznakom.²⁴

SENÁT

Podľa Polybiovhov výkladu senát predovšetkým dohliadal na štátnu pokladnicu a rozhodoval o všetkých príjmoch a výdajoch.²⁵ S výnimkou platieb zadaných konzulom nemohli totiž kvestori realizovať žiadny výdaj bez uznesenia senátu. Senát vykonával dohľad aj nad najvýznamnejším a najväčším výdajom, ktorý vždy po piatich rokoch určovali cenזורi²⁶ na opravu a výstavbu verejných budov. Pod právomoc senátu spadali

20 Polybios: *Dejiny VI*, 12, 4–5.

21 Polybios: *Dejiny VI*, 12, 6–8.

22 Polybios: *Dejiny III*, 87, 7,

23 Porov. OLIVA, Pavel: *Polybios a jeho svět*. Praha 2013, s. 50.

24 Zmienky o iných rímskych úradoch sa však dajú nájsť na iných miestach jeho obsiahleho spisu, napr. stručný opis mimoriadnej funkcie diktátora. Pozri Polybios: *Dejiny III*, 87, 7–9.

25 Polybios: *Dejiny VI*, 13, 1. Štátnu pokladnicu (*aerarium*) spravovali kvestori a nachádzala sa v Saturnovom chráme na Rímskom námestí (*forum Romanum*).

26 Cenזורi (*censores*) boli volení raz za päť rokov.

aj zločiny spáchané na území Apeninského polostrova, ktoré si vyžadovali verejné vyšetrovanie, to znamená zrada, sprisahanie a úkladná vražda.²⁷ Okrem toho riešil i situácie, keď súkromná osoba alebo obec v Itálii požadovala nejaké rozhodnutie či odškodnenie alebo sa dožadovala pomoci či ochrany. Ďalej do kompetencie senátorov patrila starosť o vyslanie posolstiev na územia mimo Itálie, ktoré mali rozhodovať o sporoch, niečo odporúčať či dokonca nariaďovať, prijímať podrobenia alebo vyhlasovať vojnu. Senát rozhodoval aj o tom, ako sa majú prijímať posolstvá prichádzajúce do Ríma a akú majú dostať odpoveď.²⁸ Toto všetko bolo v rukách senátu a ľud nemohol podľa Polybia do týchto vecí vôbec zasahovať. Výsledkom takého štátneho zriadenia mohli byť mylné predstavy o výlučne aristokratickom charaktere rímskej ústavy, ktoré nadobudli rôzni vyslanci prichádzajúci do Ríma v čase, keď sa tam nenachádzali konzuli. Vraj bolo o tom presvedčených mnoho Grékov a kráľov, pretože všetky ich záležitosti s nimi riešil senát.²⁹

ĽUDOVÉ ZHROMAŽDENIA

Výklad o podiele ľudu na rímskom štátnom zriadení začína Polybios slovami:

„Keďže senát sa stará o tie záležitosti, o ktorých som hovoril, a najmä rokuje o všetkých príjmoch i výdajoch a konzuli majú neobmedzenú moc pri príprave vojny a rovnako plnú moc pri vojenských ťaženiach, mohli by sme sa právom pýtať, aký podiel môže mať na ústave ľud. Pre ľud však zostáva ešte podiel, a to veľmi podstatný.“³⁰

Jedine ľud v rímskej ústave rozhodoval totiž o počtách a trestoch. Podľa Polybia sa práve tým udržiavali vlády a štáty a vôbec celá ľudská spoločnosť.³¹ Svoje tvrdenie obhajuje tým, že tam, kde takéto rozlíšenie

27 Polybios: *Dejiny VI*, 13, 3–4.

28 Polybios: *Dejiny VI*, 13, 5–7.

29 Polybios: *Dejiny VI*, 13, 9.

30 Polybios: *Dejiny VI*, 14, 2–3.

31 Polybios: *Dejiny VI*, 14, 4.

nepoznajú, alebo ho poznajú, ale nepoužívajú, nemôže byť žiadna záležitosť náležite vybavená.³²

Rímsky ľud vykonával ďalej súdnu moc v prípadoch, pri ktorých sa udeľovali vysoké peňažné pokuty, zvlášť keď obžalovaní zastávali najvyšší úrad. Rovnako mu náležalo rozhodovať o treste smrti.³³ V tejto súvislosti Polybios vyzdvihuje jedno pozoruhodné opatrenie: podľa rímskej obvyčajne mohli obvinení, ktorým hrozil trest smrti, odísť a zvoliť si dobrovoľné vyhnanstvo. Využiť túto možnosť mali však v obmedzenom čase – iba dovtedy, kým jedna z tribuí, ktoré mali vyniesť rozsudok, ešte nehlasovala.³⁴ Medzi ďalšie právomoci rímskeho ľudu patrilo pridelovanie úradov tým, ktorí si to zaslúžili, kontrola zákonov, rozhodovanie o vojne a mieri, uzatváranie a potvrdzovanie alebo zamietanie spojenectva, prímeria a zmlúv.³⁵ Na základe toho by podľa Polybia bolo možné tvrdiť, že najväčší podiel na moci v Ríme má ľud a že štát je demokratický.

PREDNOSTI A NEDOSTATKY RÍMSKEJ ÚSTAVY

V nasledujúcom výklade sa Polybios venoval vzájomnej kontrole i možnostiam spolupráce medzi konzulmi, senátom a rímskym ľudom. Pripomenul, že ak konzul vyrazil s vojskom do boja, mal síce neobmedzenú moc, ale k úspešnému zvládnutiu danej úlohy nevyhnutne potreboval podporu senátu a ľudu.³⁶ Légie si totiž vyžadovali zabezpečenie pravidelného zásobovania a bez súhlasu senátu im nemohlo byť poskytnuté obilie, odev a ani žold. Za týchto okolností sa mohlo stať, že úsilie veliteľov zmarili cieľená nečinnosť a rôzne obštrukcie senátorov. Od rozhodnutia senátu záviselo aj to, či veliteľ svoj zámer v konečnom dôsledku uskutoční, pretože po uplynutí jedného roka mohol senát ustanoviť nového

32 Polybios: *Dejiny VI*, 14, 5.

33 Polybios: *Dejiny VI*, 14, 6. Polybios tu naráža na *ius provocationis* (provokačné právo), teda právo rímskych občanov odvolať sa v prípade rozsudku trestu smrti k ľudovému zhromaždeniu.

34 Polybios: *Dejiny VI*, 14, 7.

35 Polybios: *Dejiny VI*, 14, 9–11.

36 Polybios: *Dejiny VI*, 15, 2–3.

veliteľa alebo pôvodnému veliteľovi poverenie predĺžiť (tzv. *prorogatio imperii*). Senát mal rovnako možnosť úspechy jednotlivých veliteľov zviditeľniť alebo marginalizovať. Robil to prostredníctvom triumfov, počas ktorých velitelia pred zrakmi rímskeho obyvateľstva názorne predvádzali výsledky svojich činov. Povolenie konať triumf sa viazalo na súhlas senátu, od čoho záviselo aj uvoľnenie finančných prostriedkov zo štátnej pokladnice, ktoré sa mali použiť na jeho zabezpečenie.³⁷ Konzuli sa však museli usilovať nielen o dobré vzťahy so senátom, ale aj s rímskym ľudom, pretože práve on rozhodoval o platnosti a neplatnosti prímeria a zmlúv.³⁸ Zvlášť dôležité bolo, že po skončení funkcie mali konzuli povinnosť obhájiť svoju činnosť pred ľudovým zhromaždením.³⁹ Z týchto dôvodov bývalo pre konzulov veľmi dôležité, aby sa usilovali o priazeň rímskeho senátu i ľudu.

Na druhej strane aj ľud musel plniť povinnosti voči senátu a rešpektovať jeho rozhodnutia vo verejných i súkromných záležitostiach. Cenzori uzatvárali po celej Itálii veľké množstvo zmlúv na opravu a výstavbu verejných budov a prenajímali mnoho riek, prístavov, záhrad, pozemkov, ktoré sa dostali do područia Ríma. Na všetkých týchto záležitostiach, či už na prenájme pozemkov alebo na výnosoch, ktoré odtiaľ plynuli, sa podľa Polybia podieľal rímsky ľud.⁴⁰ Tvrdil, že niektorí ľudia získavali zmluvy priamo od cenzorov, druhí sa na nich podieľali, iní skladali záruky za nájomcov a ďalší odovzdávali za týmto účelom svoj majetok do štátnej pokladnice.⁴¹ V skutočnosti však Polybiove informácie nie sú pravdivé, pretože tieto obchodné aktivity boli vyhradené len pre bohatých nájomcov (*publicani*), ktorí pochádzali najmä z privilegovanej skupiny rímskych jazdcov (*equites*).⁴² Správne však podotkol, že pri uvedených obchodných záležitostiach hral významnú úlohu senát. Senát mal právo predĺžiť lehotu, zmierniť bremeno v prípade nehody, a keď sa prihodilo niečo, čo

37 Polybios: *Dejiny VI*, 15, 8.

38 Porov. Polybios: *Dejiny III*, 87, 8.

39 Polybios: *Dejiny VI*, 15, 10.

40 Polybios: *Dejiny VI*, 17, 2–3.

41 Polybios: *Dejiny VI*, 17, 4. Cenzori prenajímali občanom nehnuteľný majetok štátu, výsady lovu, ťažby i vyberanie poplatkov a zadávali štátne objednávky.

42 OLIVA, P.: *Polybios a jeho svet*, s. 50.

nebolo možné prekonať, mohol zmluvu úplne zrušiť.⁴³ Ako vidno, existovalo mnoho okolností, ktorými mohol senát či už prospieť alebo uškodiť každému, kto spravoval štátny majetok. Zvlášť dôležité bolo, že z členov senátu sa vyberali sudcovia pre väčšinu verejných i súkromných sporov, pri ktorých išlo o závažné obvinenia. Táto skutočnosť mala však negatívny dopad na rímsku spoločnosť, pretože občania boli senátu vydaní na milosť a z obavy, že by v budúcnosti mohli potrebovať jeho pomoc, nechceli vystupovať proti rozhodnutiam senátorov a odporovať im.⁴⁴ Bolo to veľmi podobné ako v prípade konzulov, pretože počas vojenského ťaženia patrili všetci nielen ako jedinci, ale aj ako celok do ich právomoci. A za takejto situácie sa len málokto odvážil odporovať proti ich zámerom.

Polybios sa domnieval, že najšť lepši ústavný systém ako fungoval v Ríme, nie je možné. Nespornú výhodu videl najmä v tom, že každá časť rímskej ústavy disponovala mocou, ktorou mohla ostatným škodiť alebo pomáhať. Svoj názor podložil aj uvedením podrobnej argumentácie:

„Vždy keď ich totiž hrozba nejakého všeobecného nebezpečenstva donúti k svornosti a k spolupráci, prejaví sa tak veľká a mohutná sila štátu, že žiadnu povinnosť nemôžu zanedbať, pretože všetci vzájomne súťažia, aby ukázali, že urobili náležité opatrenia a žiadne rozhodnutie nemôže byť realizované s oneskorením, pretože každý jednotlivo a všetci spoločne spolupracujú na splnení úlohy. Preto má toto zvláštne usporiadanie ústavy nezdolateľnú účinnosť a je schopné splniť každé predsavzatie. Keď nebezpečenstvo zvonku opäť pomíne, žijú v pohode a v nadbytku prameniaceho z ich úspechov, vychutnávajú si svoj blahobyť, sú rozmazaní, správajú sa ľahkomyselne, podliehajú neviazanosti a spupnosti. Tak tomu spravidla býva. A vtedy pozorujeme, že štát si sám poskytnie nápravu. Akonáhle niektorá časť začne totiž prekvitať, vyvoláva spory a získava prílišnú prevahu, ukáže sa, že žiadna nie je nezávislá, ako som vyššie uviedol, ale pôsobenie každej z nich môže byť tými druhými potlačené a vyvážené, žiadna sa nezačne rozrastať a prekvitať. Všetko zostane bez zmeny, pretože každá horlivosť sa potlačí do úzadia, a od začiatku existuje tiež obava, že tí druhí zasiahnu.“⁴⁵

43 Polybios: *Dejiny VI*, 17, 5.

44 Polybios: *Dejiny VI*, 17, 8.

45 Polybios: *Dejiny VI*, 18, 2–8.

POROVNANIE S INÝMI ÚSTAVAMI

Výhody rímskej republikánskej ústavy vyzdvihuje Polybios aj prostredníctvom jej porovnania s ústavami iných starovekých štátov, konkrétne Sparty, Kartága, Atén, Téb, štátneho zriadenia na Kréte a v Mantinei. O komparáciu v pravom slova zmysle sa však pokúsil iba v prípade Sparty a Kartága, v ostatných prípadoch sa dá skôr hovoriť o systematickom poukazovaní na nedostatky jednotlivých ústav s cieľom zdôrazniť kvalitu rímskej ústavy. Z Polybiovyh slov je zrejmé, že spomedzi gréckych mestských štátov najviac uznával kvalitu ústavy starovekej Sparty, no zároveň si bol plne vedomý jej nedokonalosti, ktorá sa prejavovala v problémovej aplikácii na väčšie štátne útvary.⁴⁶ V tomto smere dospel k záveru, že rímska ústava bola lepšia a mala účinnejší systém. Vychádzal pri tom z historických faktov:

„Keď sa Spartania usilovali o získanie hegemonie v Grécku, dostali sa čoskoro do nebezpečenstva, že stratia svoju vlastnú slobodu. Keď sa však Rimania zamerali len na ovládnutie Itálie, podmanili si v krátkom čase celý svet a k tomuto úspechu im nemalou mierou pomohlo, že mali jednoduchý a pohodový prísun zásob.“⁴⁷

O ústave starovekého Kartága sa Polybios vyjadril, že:

„bola pôvodne v základných rysoch pekne usporiadaná. Boli tam kráľi,⁴⁸ senát mal aristokratickú moc a ľud rozhodoval v rámci svojej pôsobnosti. Jej celkové usporiadanie sa podobalo štátnemu zriadeniu Ríma a Sparty. V čase, keď sa začala vojna s Hannibalom, bola však kartáginská ústava v horšom stave a v lepšom stave bola rímska ústava.“⁴⁹

Pri vzájomnom porovnaní oboch ústav vychádzal Polybios z presvedčenia, že každý štát prechádza postupne obdobím prirodzeného vzostupu, rozkvetu a úpadku. A keďže Kartágo prežívalo mocenský rozmach skôr než Rím, začalo aj skôr upadať. Podľa Polybia získal preto v Kartágu najvýznamnejšie postavenie ľud, kým v Ríme mal najväčšiu moc

46 Polybios: *Dejiny*, VI, 50, 3–4.

47 Polybios: *Dejiny*, VI, 50, 5–6.

48 Polybios mylne označuje za kráľov kartáginských najvyšších úradníkov suffetov.

49 Polybios: *Dejiny*, VI, 51, 1–3.

senát. Keďže v prvom prípade rozhodoval ľud a v druhom najznámejší muži, rozhodovanie Rimanov o verejných záležitostiach bolo podľa neho účinnejšie.⁵⁰

Pokiaľ išlo o oblasť vojenstva, Polybios tvrdil, že Kartáginci boli lepšie vycvičení pre boj na mori, pretože v tom mali starodávnu tradíciu a námornej plavbe sa venovali viac ako ostatné národy. Na druhej strane Rimania vynikali v boji na pevnine, zatiaľ čo Kartágo svoje pozemné sily zanedbávalo a jazde venovalo len nepatrnú pozornosť. Za príčinu slabej pechoty Kartága označil Polybios najímanie cudzích žoldnierov, kým jadro rímskeho vojska tvorili domáci obyvatelia a občania:

„V tejto oblasti musíme dať rímskej ústave prednosť pred ústavou Kartágincov. Tí sa v boji za slobodu vždy spoliehajú na statočnosť žoldnierov, kým Rimania na vlastnú statočnosť a na pomoc svojich spojencov. Preto sa Rimania, i keď niekedy utŕžia na začiatku porážku, nakoniec opäť pozbierajú, kým u Kartágincov to býva naopak. A keďže Rimania bojujú za svoju vlasť a deti, nemôžu vo svojom úsilí poľaviť a vytrvale sa bijú na život a na smrť, dokiaľ protivníka neporazia.“⁵¹

Prednosť rímskeho štátu sa podľa názoru antického historika prejavovala výrazne aj v oblasti náboženstva. Rimania mali svojich bohov vo veľkej úcte, čo sa podľa Polybia podpísalo pod ich súdržnosť. V dôsledku náboženských predstáv i s nimi súvisiacich prísah si rímski úradníci a vyslanci, ktorí spravovali veľké množstvo peňazí, plnili svoje povinnosti čestne. Polybios zdôraznil, že kým inde sa zriedkavo nájde muž, ktorý nesiahne na verejné peniaze a zachová si čistý štít, medzi Rimanmi je to práve naopak a len zriedkavo sa nájde človek, ktorý by sa dopustil takého nečestného konania.⁵²

Výhody Ríma v porovnaní s kartáginským zriadením videl Polybios aj v obyčajach a pravidlách pri získavaní peňazí:

„Pre Kartágincov nie je nič, čo prináša zisk, nedôstojné, kým pre Rimanov nie je nič potupnejšieho než prijímať úplatky a nemorálne sa obohacovať. Rovnako ako oceňujú získavanie peňazí čestným spôsobom, práve tak opovrhujú ziskom

50 Polybios: *Dejiny VI*, 51, 4–7.

51 Polybios: *Dejiny VI*, 52, 5–7.

52 Polybios: *Dejiny VI*, 56, 15.

*zo zakázaných zdrojov. Dôkazom tohto tvrdenia sú úplatky, ktoré Kartáginci dávajú, aby získali funkcie, kým v Ríme sa to trestá smrťou. Keďže sa v oboch štátoch odmeňujú zásluhy opačne, je prirodzené, že i cesta k nim býva v oboch prípadoch rozdielna.*⁵³

BUDÚCNOSŤ RÍMSKEJ ÚSTAVY

Na konci svojho výkladu pripomenul Polybios čitateľom, že všetko, čo existuje, podlieha zániku a zmene. „Zákon prírody“ tak platil aj pre ústavu. Každé ústavné zriadenie bolo podľa neho ohrozované dvoma spôsobmi zániku; prvý prichádzal zvonka, druhý vychádzal z vnútra štátu. Kým pre prvý nemožno stanoviť presné pravidlo, príčina druhého býva podľa Polybia vopred daná.⁵⁴ V prípade ďalšieho vývoja rímskej ústavy prišiel k pochmurnej predpovedi o jej úpadku, resp. premene na inú ústavnú formu. Podľa jeho zápisov, keď štát po odvrátení početných veľkých nebezpečenstiev získa nadvládu a nespornú moc, nastane v dôsledku veľkého blahobytu nárast bohatstva občanov, ktorí začnú medzi sebou súperiť o úrady a iné výhody. Po posilnení týchto snáh príde k zmene k horšiemu, ktorá sa prejaví v honbe za mocou, v opovrhovaní nízkym postavením a tiež v domýšľavosti a márnostatnosti.⁵⁵ Ťažiť z tejto zmeny bude ľud, ktorý na jednej strane usúdi, že mu škodí chamtivosť niektorých ľudí, na druhej strane ho bude podnecovať lichotenie tých, ktorí sa derú k moci. Vtedy postihne ľud hnev, všetky svoje rozhodnutia bude prijímať s pohoršením, prestane poslúchať svojich vládcov a odmietne sa s nimi deliť o moc. Polybios predpovedá, že za týchto okolností vznikne ústava, ktorá sa bude vyznačovať najkrajšími menami, slobodou a demokraciou, ale v skutočnosti to bude to najhoršie, ochlokracia.⁵⁶

53 Polybios: *Dejiny VI*, 56, 2–5.

54 Polybios: *Dejiny VI*, 57, 1–2.

55 Polybios: *Dejiny VI*, 57, 5–7.

56 Polybios: *Dejiny VI*, 57, 7–9.

ZÁVER

V Polybiovom výklade o rímskej republikánskej ústave sa občas objavili rozpory, ktoré by sa dali vysvetliť tým, že časť textu pochádza až z obdobia po dobytí Korintu (146 pred Kr.) a začlenením gréckeho územia do Rímskej ríše vo forme novovytvorenej provincie Achaia. Dôkladnejší rozbor textu však ukázal, že existujúce nepresnosti spôsobili „pracovná metóda“ Polybia. Ten totiž nepostupoval systematicky, ale snažil sa iba poukázať na prednosti rímskej ústavy a pritom si uvedomoval, že v rímskej spoločnosti sa začali objavovať zmeny, ktoré mohli ohroziť jej stabilitu.⁵⁷ Celkovo možno povedať, že Polybios vyjadroval značný obdiv k rímskej ústave. Jej výnimočnosť v jeho nazeraní potvrdzovali mnohé vojenské úspechy, ktoré Rím dosiahol proti cudzím národom v krátkom čase (od prvej púnskej vojny po ovládnutie Grécka). Dôkazy pre takéto tvrdenie nachádzame v celom jeho diele. Napríklad pri opise dôsledkov rímskej porážky v bitke pri Kannách v roku 216 pred Kr. vyhlásil, že Rimania boli síce porazení a ich vojenská moc zostala otrasená, ale vďaka zvláštnemu usporiadaniu ústavy dokázali nielen obnoviť nadvládu v Itálii, ale za krátky čas aj ovládnuť celý svet.⁵⁸

LITERATÚRA

1. CANFORA, Luciano: *Dějiny řecké literatury*. Praha 2009³.
2. DREYER, Boris: *Polybios. Leben und Werk im Banne Roms*. Hildesheim 2011.
3. OLIVA, Pavel: *Polybios a jeho svět*. Praha 2013.
4. PATON, William Roger: *Polybios. The Histories III*. Cambridge 1979.
5. Polybios: *Dějiny III*. Přeložil Pavel Oliva. Praha 2011.

57 Oliva, P.: *Polybios a jeho svět*, s. 45.

58 Polybios: *Dejiny II*, 118, 8–9.

KONTAKT

PhDr. Tomáš Klokner, PhD.
Katedra dejín a teórie štátu a práva
Fakulta práva Janka Jesenského
Vysoká škola Danubius
email: tomas.klokner@vsdanubius.sk

APLIKAČNÉ ROZDIELY V PROCESSE ZAKLADANIA A VZNIKU SPOLOČNOSTI S RUČENÍM OBMEDZENÝM V ČESKEJ A SLOVENSKEJ REPUBLIKE

APPLICABLE DIFFERENCES IN THE PROCESS OF CLAIMING AND RECOGNITION OF COMPANY LICENSED IN THE CZECH REPUBLIC AND THE SLOVAK REPUBLIC

Patrik Masaryk

Anotácia:

Príspevok interpretuje základné aplikačné rozdiely v procese zakladania a vzniku spoločnosti s ručením obmedzeným v zákonných podmienkach Slovenskej republiky a Českej republiky. Cieľom je vymedziť základné aplikačné rozdiely od spisovania prvotných listinných dokumentov potrebných na založenie spoločnosti s ručením obmedzeným, až po vznik a zápis obchodnej spoločnosti do príslušného obchodného registra. Spoločnosť s ručením obmedzeným ako najvyužívanejšia forma podnikania predpokladá administratívne a časovo náročný proces zakladania v kontexte s finančným zaťažením nevyhnutným pre vznik tohto druhu spoločnosti.

Kľúčové slová:

Spoločnosť s ručením obmedzeným, Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodných spoločnostiach a družstve, spoločenská zmluva, zakladateľská listina.

Abstract:

The contribution interprets the basic application differences in the process of creation and formation of limited companies in the statutory conditions of the Slovak Republic and the Czech Republic. The aim is to define the basic application of primary differences from spisovania paper documents necessary for the establishment of limited companies, to the formation

and registration of a trading company in the appropriate commercial register. Limited company as a form of business najvyužívanejšia envisages administrative and time-consuming process of setting up in the context of the financial burden for the inevitable emergence of this kind of company.

Keywords:

Limited Liability Company, Act no. 513/1991 Coll. Commercial Code, as amended, Act no. 90/2012 Coll., Companies and cooperatives, social contract, charter

ZÁKLADNÉ PREDPOKLADY NEVYHNUTNÉ PRE ZALOŽENIE SPOLOČNOSTI S RUČENÍM OBMEDZENÝM V ČESKEJ REPUBLIKE A SLOVENSKEJ REPUBLIKE A ICH POROVNANIE

Obchodné spoločnosti sú jednou zo základných právnych foriem využívaných pre podnikanie, ktorá umožňuje združovanie osobných síl a materiálnych prostriedkov fyzických a právnických osôb v ich spoločnom záujme. Obchodné spoločnosti sa zakladajú dobrovoľne uzatvorením zmluvy, v prípade jednoosobových spoločností jednostranným právnym úkonom zakladateľa. Zakladatelia si tiež slobodne volia formu obchodnej spoločnosti a pri úprave jej vnútorných vzťahov sú obmedzení len kogentnými ustanoveniami právnych predpisov. V prípade, že si zakladatelia zvolia právnu formu podnikania prostredníctvom spoločnosti s ručením obmedzeným, sú povinní splniť zákonom predpísaný proces. Spoločnosť s ručením obmedzeným vzniká v pomerne administratívne zdĺhavom a zložitom procese v ktorom rozlišujeme založenie spoločnosti a vznik spoločnosti. K založeniu spoločnosti dochádza spísaním a prijatím zákonom predpísaných zakladateľských dokumentov a k vzniku spoločnosti ako právneho subjektu dochádza dňom jej zápisu do obchodného registra. Zákon č. 513/1993 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“) vyžaduje na založenie spoločnosti s ručením obmedzeným zakladateľskú listinu, ak je zakladateľom jediná osoba a spoločenskú zmluva v prípade, ak sú zakladateľom spoločnosti najmenej dve osoby. Obchodný zákonník vyžaduje, aby podpisy zakladateľov na týchto zakladateľských dokumentoch boli notársky alebo

úradne overené (príslušný obecný úrad, príslušný mestský úrad). Český zákonodarca však Zákonom č. 90/2012 Sb. o obchodných spoločnostiach a družstvách (ďalej len „Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách“) obmedzil danú právnu agendu tým, že určuje formu zakladateľských dokumentov (zakladateľská listina, spoločenská zmluva) spoločnosti s ručením obmedzeným vo forme verejnej listiny.¹ Verejnou listinou sa na účely zákona č. 90/2012 o obchodných korporáciách rozumie notárska zápisnica, čím sa táto právna agenda vniesla výlučne do kompetencii príslušných notárov riadne zapísaných a evidovaných v Notárskej komore Českej republiky.

„Zákon predpokladá podľa § 6, resp. § 123 ods. 2 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník povinnú písomnú formu spoločenskej zmluvy s tým, že pre kapitálové spoločnosti a spoločnosti založené jediným zakladateľom sa požiadavka na formu sprísňuje a požaduje sa verejná listina – v tomto prípade notársky zápis. V tomto prípade, je § 8 ods. 2/ vo väzbe na obchodné korporácie duplicitné, pretože jednočlenné môžu byť založené výlučne kapitálové spoločnosti ktoré majú povinnú formu podľa § 8 ods. 1.“²

Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách takto reaguje aj na novú textáciu niektorých ustanovení Zákona ČNR č. 358/1992 Sb. o notároch a ich činnosti v znení neskorších predpisov (ďalej len „Notársky poriadok“) v zmysle ktorého je notársky zápis nevyhnutný a nadväzuje na novú textáciu zákona o verejných registroch právnických osôb.³ Český zákonodarca prijatou zákonnou úpravou selektuje a minimalizuje okruh subjektov, ktorým prináleží vykonať notársky zápis, čím s určitou výlučnosťou akúkoľvek laickú a inú odbornú verejnosť, okrem notárov.

„Zákon o obchodných korporáciách predpokladá, že verejnou listinou je iba notársky zápis. Tým sa však neobmedzuje inak obmedzená aplikácia § 567, teda najmä proti rozhodnutiu orgánu verejnej týkajúceho sa verejnej listiny. Zákon iba stanovuje, že v súkromných vzťahoch v rámci obchodných korporáciách

-
- 1 Pozri § 8 ods. 1/ a 2/ Zákona č. 90/2012 o obchodných spoločnostiach a družstvách (Zákon o obchodných korporáciách).
 - 2 Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk P., Zákon o obchodných korporáciách – Komentár, 1. vydání 2013, str. 20.
 - 3 Pozri § 62 Zákona ČNR č. 358/1992 Sb. o notároch a ich činnosti v znení neskorších predpisov.

túto funkcionality plní notársky zápis a nie exekútorský zápis, avšak bez toho, aby popieral rozhodnutia verejnej moci."⁴

Formalizácia zakladania spoločnosti s ručením obmedzeným v českých podmienkach s určitou napomáha celý proces výrazne predĺžovať, keďže limituje formu zakladateľských dokumentov v podobe verejnej listiny, resp. notárskej zápisnice (zápis), ktorého realizáciu môže uskutočniť iba príslušný Notár zapísaný v Notárskej komore Českej republiky. V rámci lustrácie na internetovej stránke (www.nkcr.cz) som zistil, že k 01.10.2016 je počet 442. riadne zapísaných notárov v Notárskej komore Českej republiky. Vzhľadom na predpokladaný počet obyvateľstva v Českej republike cca. 10 500 000 obyvateľov je zrejmé, že cca. 23 775 obyvateľov pripadá na jedného notára. Z daného vyplýva, že prijaté legislatívne obmedzenie českého zákonodarcu nebolo dobrým riešením, najmä nie však výlučne z dôvodu formalizácie procesu, zvýšenia administratívy, predĺženia celého procesu a samozrejme neúmerné zvýšenie nákladov na založenie spoločnosti s ručením obmedzeným. Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách dokonca absenciu formy (verejná listina – notárska zápisnica) zakladateľských dokumentov postihuje absolútnou neplatnosťou.

*„Pokiaľ nie je spoločenská zmluva prijatá v zákonom požadovanej forme alebo nie je vôbec, aplikuje sa § 6, resp. nedošlo k založeniu a obchodná spoločnosť nemôže byť zapísaná do obchodného registra. Súčasne platí, že ak by bola takáto entita zapísaná, nakoľko chýba spoločenská zmluva, nemá nevyhnutné náležitosti alebo nebola založená v požadovanej forme, môže ju súd prehlásiť za neplatnú (§ 92).“*⁵

Právna úprava vyplývajúca z nášho Obchodného zákonníka pri zakladaní spoločnosti s ručením obmedzeným nie je taktiež ideálnou, nakoľko nelimituje laickú verejnosť, ktorá je častokrát veľmi činná pri zakladaní rôznych druhov obchodných spoločností. Je nepochybné, že prijatým riešením bude v Čechách dochádzať k zahlcovaniu notárov zapísaných v Notárskej komore Českej republiky, ktorých prioritnou agendou

4 Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk P., *Zákon o obchodných korporáciách – Komentár*, 1. vydání 2013, str. 979.

5 Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk P., *Zákon o obchodných korporáciách – Komentár*, 1. vydání 2013, str. 21.

bude aj naďalej prejednanie dedičstva. V tomto smere, je právna úprava na území Slovenskej republiky v rámci právnej agendy zakladania obchodných spoločností lepšou, avšak nie ideálnou.

Nevyhnutným predpokladom potrebným na sumarizáciu a spísanie všetkých listinných dokumentov je aj voľba obchodného mena. Výber obchodného mena je právne porovnateľným postupom v podmienkach Českej republiky a taktiež Slovenskej republiky. Spoločne platí, že potvrdenie výberu obchodného mena je potrebné skôr overiť na príslušnom obchodnom registri z dôvodu, či už náhodou existujúci podnikateľský subjekt rovnaké obchodné meno nevyužíva, nakoľko by to bolo neskôr prekážkou pri zápise do obchodného registra. Takmer identická právna úprava v Českej republike a v Slovenskej republike sa týka roviny predmetov činnosti alebo aj podnikateľských činností, na základe ktorých spoločnosť realizuje svoju podnikateľskú činnosť.

„Ak ide o činnosť, ktorá sa posudzuje podľa živnostenského zákona, spoločnosť je povinná získať príslušné živnostenské oprávnenie. Živnostenským oprávnením je pri ohlasovacích živnostiach živnostenský list. Ak je činnosť začlenená do predmetu podnikania ohlasovacou živnosťou, na zápis do obchodného registra treba získať živnostenský list.“⁶

Slovenský zákonodarca rozdeľuje živnosti na voľné, viazané a remeselné, na rozdiel od českého zákonodarcu, ktorý rozpoznáva voľné, remeselné, viazané a koncesované živnosti. Rovnaká právna úprava vychádza pri voľných živnostiach, pri ktorých na zápis nie je potrebné preukazovať žiadnu odbornú ani inú spôsobilosť. Pri remeselných živnostiach je potrebné pre jednotlivé predmety podnikania ustanoviť zodpovedného zástupcu. Zodpovedný zástupca musí spĺňať určité praktické vedomosti a skúsenosti v danom odbore, prostredníctvom ktorého sa zastrešuje odborné vykonávanie činnosti⁷. Zodpovedný zástupca musí zároveň doložiť doklad, preukazujúci príslušné odborné vzdelanie alebo vyžadujúcu prax v odbore. Podpis zodpovedného zástupcu v českých podmienkach musí byť úradne overený v prípade, ak tento neurobí príslušné vyhlásenie

6 Žitňanská L., Ovečková O., a kol. *Základy obchodného práva*, IURA EDITION, 2009, str. 273.

7 Pozri § 7 *Zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon)* v znení neskorších predpisov.

priamo na pobočke živnostenského úradu. Väčšie nároky na zodpovedného zástupcu sú kladené pri viazaných živnostiach, nakoľko tieto živnosti predpokladajú aj väčšiu zodpovednosť zodpovedného zástupcu. Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenskom podnikaní upravuje aj koncesované živnosti, pre ktoré platia zvláštne legislatívne predpisy a kvalifikácie pre ich získanie, ako napríklad rôzne povolenia a licencie vydávané príslušným orgánom štátnej správy.

Ďalším dôležitým predpokladom založenia spoločnosti je výber sídla obchodnej spoločnosti, ktorej legislatívna úprava na úrovni Slovenskej republiky a Českej republiky je totožná. Spoločnosť musí byť umiestnená a riadne označená na poštovej adrese, avšak táto podmienka je v praxi často zneužívaná. Na zápis do obchodného registra je potrebné predložiť súhlas vlastníka nehnuteľnosti s umiestnením sídla obchodnej spoločnosti na danej adrese a list vlastníctva. Po zápise obchodnej spoločnosti je nevyhnutné riadne označiť schránku sídla obchodnej spoločnosti.

Na založenie spoločnosti s ručením obmedzeným je nevyhnutné vypracovať zakladateľskú listinu alebo spoločenskú zmluvu. Základný rozdiel v rámci úpravy Obchodného zákonníka a Zákona č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách sa týka obligatórnych náležitostí spoločenskej zmluvy. Obchodný zákonník určuje v § 110 obligatórne náležitosti spoločenskej zmluvy a pripúšťa variabilitu v podobe aj ďalších náležitostí spoločenskej zmluvy v prípade, ak to samotný zákon pripúšťa. Zákona č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách v § 146 upravuje základné náležitosti spoločenskej zmluvy, ktorými sú bezpodmienečne (firma spoločnosti, predmet podnikania alebo činnosti spoločnosti, meno, bydlisko alebo sídlo spoločníka, určenie druhov podielov každého spoločníka a práva a povinnosti s nimi spojené, ak spoločenská zmluva dovoľuje vznik rôznych druhov podielov, výšku vkladu, výšku základného imania, počet konateľov a spôsob ich konania). Český zákonodarca zároveň v § 146 ods. 2/ Zákona č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách uvádza ďalšie obligatórne náležitosti spoločenskej zmluvy (vkladová povinnosť zakladateľov vrátane lehoty na jej splnenie, určenie správcov vkladov, u nepeňažného vkladu jeho popis, jeho ocenenie, čiastka, ktorou sa započítava na emisný kurz, a určenie znalca ktorý uskutoční ocenenie nepeňažného vkladu a pod.), ktoré však po vzniku spoločnosti a po splnení vkladovej povinnosti môžu byť zo spoločenskej zmluvy vypustené.

„Ustanovenie § 146 ods. 2/ ustanovuje možnosť, nie povinnosť, vypustiť zo zmluvy údaje nutné pre vznik spoločnosti, potom čo už nie sú pre ďalšie trvanie spoločnosti nevyhnutné a boli splnené vkladové povinnosti všetkých spoločníkov. Takéto vypustenie nie je zmenou spoločenskej zmluvy.“¹⁸

Náš Obchodný zákonník nepripúšťa a nediferencuje náležitosti spoločenskej zmluvy v procese zakladania a neskoršej samotnej existencie obchodnej spoločnosti. Zákona č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách obligatórne nevyžaduje ako náležitosť spoločenskej zmluvy pri založení spoločnosti tvorbu rezervného fondu, resp. predpokladané finančné náklady na založenie spoločnosti.

V procese zakladania spoločnosti s ručením obmedzením je nevyhnutnou zákonnou požiadavkou splatenie základného imania, ktoré predstavuje súhrn peňažných i nepeňažných vkladov spoločníkov v spoločnosti. Základné imanie je pri spoločnostiach s ručením obmedzeným povinné a jeho výška sa zapisuje do obchodného registra. Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách umožňuje dispozitívne určiť výšku základného imania s limitáciou a obmedzením v podobe minimálneho základného imania, resp. minimálneho vkladu spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným vo výške 1,- CZK (jedna česká koruna). Prijatá zákonná úprava bola nesporne dobrým riešením v procese zakladania tohto druhu obchodnej spoločnosti, keďže nelimituje finančným obmedzením zakladateľov. Obchodný zákonník ešte stále vyžaduje minimálnu výšku základného imania v spoločnosti s ručením obmedzeným vo výške 5 000,- Eur a minimálnu výšku vkladu spoločníka vo výške 750,- Eur. V aplikačnej praxi slovenský zákonodarca do 31. 12. 2015 pri zakladaní spoločnosti s ručením obmedzeným vyžadoval potvrdenie príslušného bankového inštitútu o tom, že základné imanie a vklady spoločníkov bolo splatené v celej výške o čom banky vydávali samostatné potvrdenie. Daná požiadavka nesporne administratívne predlžovala a byrokratizovala celý proces zakladania spoločnosti s ručením obmedzeným a s určitosťou finančne napomáhala bankovým inštitúciám, keďže VÚB, a.s. takéto potvrdenie poskytovala za úhradu vo výške 5,- Eur. Od 01.01.2016 zákonodarca túto podmienku vypustil a postačuje iba samotné vyhlásenie správcu vkladu

8 Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk P., *Zákon o obchodných korporáciách – Komentár*, 1. vydání 2013, str. 286.

a Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách dokonca upravuje ručenie správcu vkladu za klamlivé vyhlásenie o splatení vkladov spoločníkov. V rámci aplikačnej praxe v otázke výšky základného imania bude nevyhnutnosťou ísť po vzore Zákona č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách a toto iba obmedziť na minimálnu výšku v symbolickej sume, keďže samotná výška základného imania nie je ekonomickým ukazovateľom úspešnosti dosahovania zisku.

„Domáca a odborná verejnosť je rozdelená ohľadne funkcie základného imania. Uvádza sa, že základné imanie najmä zvyšuje mieru istoty veriteľov čo do úhrady ich pohľadávok za obchodnú spoločnosť (tzv. garančná funkcia) a umožňuje stanoviť mieru účasti na obchodnej spoločnosti (tzv. účastnícka funkcia).“⁹

Nesporným rozdielom v procese zakladania spoločnosti s ručením obmedzeným v Slovenskej a Českej republike, je potvrdenie príslušného správcu dane a výpis z registra trestov. V nadväznosti na legislatívnu zmenu Obchodného zákonníka bolo s účinnosťou od 1. 10. 2012 doplnené ustanovenie § 54 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) v znení neskorších predpisov, týkajúce sa vydávania súhlasu správcu dane so zápisom do obchodného registra. Podľa § 54 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) v znení neskorších predpisov účinného od 1. januára 2013 správca dane, ktorým je daňový úrad alebo colný úrad, na žiadosť daňového subjektu vydá do piatich (5) pracovných dní od podania žiadosti písomný súhlas so zápisom v obchodnom registri podľa osobitného predpisu, ak daňový subjekt nemá daňový nedoplatok alebo nedoplatok na cle v úhrne vyšší ako 170 eur. Táto povinnosť v Českej republike úplne absentuje, čo napomáha s určitosťou rýchlejšie realizovať proces zakladania spoločnosti s ručením obmedzeným. V našich právnych podmienkach zase absentuje povinnosť osobitne deklarovať bezúhonnosť spoločníka, resp. konateľa samostatným výpisom z registra trestov ako v Českej republike. Zákon 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní však pri vydávaní živnostenského oprávnenia upravuje povinnosť vyplniť údaje o konateľovi nad rámec základných údajov, ako napríklad miesto narodenia, meno, priezvisko a rodné priezvisko otca a matky konateľa. Týmito údajmi si príslušný živnostenský úrad elektronicky vyžiada

9 Černá, S. *Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl* Praha: ASPI, 2006 str. 81.,

údaje vyplývajúce z výpisu z registra trestov, čím eliminuje vydávanie živnostenských oprávnení tým subjektom, ktorí majú obmedzenie podnikat. Predmetná elektronizácia je v našich právnych podmienkach nesporné dobrým riešením.

Nevyhnutným krokom v procese vzniku spoločnosti s ručením obmedzeným je zápis do obchodného registra príslušným registrovým súdom, ktorým je okresný súd v sídle krajského súdu. Predpokladom zápisu spoločnosti s ručením obmedzeným do obchodného registru je predloženie listín preukazujúcich splnenie zákonom ustanovených podmienok na zápis. Taxatívny výpočet listín, ktoré sa predkladajú registrovému súdu je obdobný v Českej republike aj v Slovenskej republike s drobnými rozdielmi. Na zápis spoločnosti s ručením obmedzeným sa predkladá návrh na zápis do obchodného registra, spoločenská zmluva alebo zakladateľská listina, súhlas vlastníka nehnuteľnosti, list vlastníctva, podpisový vzor konateľa a jeho súhlas s ustanovením do funkcie konateľa, živnostenský list, prehlásenie správcu vkladu. Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách nad rámec základných listín vyžaduje aj výpis z registra trestov spoločníka a konateľa, nie starší ako tri mesiace, čestné vyhlásenie konateľa doplnené o údaj, že konateľ je spôsobilý na právne úkony a spĺňa podmienky vykonávania živnosti, potvrdenie a výpis z bankového účtu o splatení základného imania správcom vkladu. Obchodný zákonník vyžaduje ešte potvrdenie správcu dane o nedoplatkoch na úseku správe daní a cla a vyhlásenie spoločníka o tom, že nie je jediným spoločníkom a jediným zakladateľom vo viac ako dvoch spoločnostiach.

V rámci komparácie procesu zakladania a vzniku spoločnosti s ručením obmedzeným nie je možné opomenúť súdne poplatky a iné poplatky nevyhnutné v rámci založenia spoločnosti s ručením obmedzeným. Zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov, spoplatňuje právny úkon týkajúci sa prvozápisu spoločnosti do obchodného registra vo výške 300,- Eur. Súdny poplatok je možné ponížiť až do výšky 150,- Eur v prípade elektronického podania za použitia zarúčeného elektronického podpisu v zmysle Zákona č. 215/2002 o elektronickom podpise a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V prípade registrácie predmetov činností, ktorými sú živnosťami, je každá voľná živnosť spoplatnená vo výške 7,5 Eur a každá remeselná a viazaná živnosť je

spoplatnená vo výške 15,- Eur. Pri použití elektronickej registrácie za použitia zaručeného elektronického podpisu, sú všetky voľné živnosti zadarmo a každá remeselná a viazaná živnosť je spoplatnená vo výške 7,5 Eur. V Českej republike za ohlásenie živnosti pri vzniku spoločnosti s ručením obmedzeným sa platí jednorazový poplatok vo výške 1 000,- CZK bez ohľadu na to, koľko živností sa ohlasuje a každé ďalšie ohlásenie živnosti po vzniku obchodnej spoločnosti je spoplatnené 500,- CZK taktiež bez ohľadu na počet ohlasovaných predmetov živností. Český zákonodarca vyžaduje 6 000,- CZK pri podaní návrhu na zápis spoločnosti s ručením obmedzeným a taktiež cca. 6 000,- CZK na vypracovanie spoločenskej zmluvy alebo zakladateľskej listiny vo forme verejnej listiny (notárska zápisnica). Výpis z registra trestov je spoplatnený vo výške 300,- CZK.

Registrový súd následne po zápise spoločnosti s ručením obmedzeným vydá výpis z obchodného registra. Po jeho preukázaní príslušnému peňažnému ústavu (banke), dôjde k uvoľneniu peňažných prostriedkov na bankovom účte (v Slovenskej republike rovnaká povinnosť do 31. 12. 2015) a odo dňa zápisu v obchodnom registri môže obchodná spoločnosť začať podnikáť. Jednou z posledných povinností je aj registrácia na daňovom úrade na pridelenie daňového identifikačného čísla, prípadne registrácia na daň z pridanej hodnoty. Nižšia sadzba dane z príjmov právnických osôb v Českej republike (19%) je nesporne výhodou oproti Slovenskej republike (22%), na rozdiel pri sadzbe dani z pridanej hodnoty, tá je v Čechách 21 % a na Slovensku 20 %, avšak v Českej republike v celom rozsahu absentuje daňová licencia a v procese dobrovoľnej registrácie na daň z pridanej hodnoty, príslušný český správca dane nevyžaduje žiadnu zábezpeku daňového subjektu.

ZÁVER

Proces zakladania spoločnosti s ručením obmedzeným v kontexte Obchodného zákonníka, resp. Zákona č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách nie je určite procesom jednoduchým a finančne nenáročným. V rámci komparácie procesu zakladania spoločnosti s ručením obmedzeným v podmienkach českého zákonodarcu a slovenského zákonodarcu možno vidieť veľa spoločného s určitými základnými špecifikami samotného procesu zakladania. Podľa môjho názoru nie je možné s určitosťou

urobiť záver o tom, ktorý z procesov je právne jednoduchší, resp. zákonne a administratívne zdĺhavejší. Nevyhnutnosť predloženia potvrdenia správcu dane v zmysle § 54 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) v znení neskorších predpisov s určitou nenapomáha procesu zakladania spoločnosti s ručením obmedzeným v Slovenskej republike, nakoľko ani spisovanie zakladateľskej listiny alebo spoločenskej zmluvy vo forme notárskej zápisnice za prítomnosti všetkých zakladateľov u príslušného notára v zmysle Zákona č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách, nie je efektívnym a právne dobrým prvkom pri zakladaní tohto druhu obchodnej spoločnosti. Taktiež finančná záťaž zo strany spisovania notárskej zápisnice notárom nie je nezanedbateľnou súčasťou procesu. Je možné uviesť záver, že proces zakladania z hľadiska administratívnej nevyhnutnosti prípravy dokumentov a časovej efektívnosti je v podmienkach Českej republiky a Slovenskej republiky takmer identickým.

LITERATÚRA

1. ČERNÁ, S. *Obchodní právo*. Akciová spoločnosť. 3. díl Praha: ASPI, 2006, str. 81
2. ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník*. Praha: Sagit, 2012.
3. KUBÍČEK, P., MAMOJKA, M. a kol. *Obchodné spoločnosti*. Bratislava: MANZ a VO PF UK, 1999.
4. KUBÍČEK, P., MAMOJKA, M., PATAKYOVÁ, M. *Obchodné právo. Učebnice*. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 2007.
5. LAZAR J. 2004. *Základy občianskeho práva hmotného*. IURA EDITION, 2004.
6. SUCHOŽA J., HUSÁR J. a kol. 2009. *Obchodné právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2009.
7. DEDIČ, J. a kol. *Obchodný zákonník. Komentář*. III. Díl, Praha: Polygon, 2002.
8. HAVEL, B. a kol., *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou duvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012.
9. PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 2. Aktualizované vydanie. Praha: C. H. Beck, 2008.
10. PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 2 díl. 2. Aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 1997.
11. SUCHOŽA, J. a kol. *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy*. Komentár. Bratislava: Eurounion, 2003.

12. ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentár.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
13. *Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších prepisov.*
14. *Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.*
15. *Zákon č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník*
16. *Zákon č. 90/2012 Sb. o Obchodných spoločnostiach a družstvách (obchodných korporáciách)*
17. *Dôvodová správa k Zákonu číslo 90/2012 Sb. o obchodných spoločnostiach a družstvách (zákon o obchodných korporáciách)*
18. Žitňanská L., Ovečková O., a kol. *Základy obchodného práva*, Bratislava: IURA EDITION, 2009.

Summary:

Differences in application process of setting up and formation of a limited liability company in the Czech Republic and Slovak republic.

KONTAKT

JUDr. Patrik Masaryk

Externý doktorand Právnickej fakulty
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
email: masaryk.patrik@gmail.com

VYUŽITELNOSŤ PRÁVNÝCH INFORMAČNÝCH SYSTÉMOV V PRAXI

USABILITY OF LEGAL INFORMATION SYSTEMS IN PRACTICE

Juraj Varga

Abstrakt:

Vyspelé štáty sveta medzi ktoré zaraďujeme aj Slovenskú republiku sa v súčasnosti nachádzajú v etape budovania tzv. informačnej spoločnosti. Na historickej osi ľudstva môžeme nájsť rôzne obdobia, ktoré boli, či sú, určitým spôsobom typické. Tak ako pre obdobie industrializácie boli charakteristické zmeny v hospodárstve, tak pre súčasnú informačnú spoločnosť je charakteristické vnímanie informácie ako hodnoty, ktorá nám pomáha rozvíjať naše aktivity.

Informácie dnes predstavujú základ pre chod spoločnosti, pre jej rozvoj a budúcnosť. Veľmi dôležitým faktorom v súčasnosti je mať k dispozícii relevantné, objektívne a ničím neskreslené informácie, ktoré nám pri riešení problémov pomáhajú nájsť cestu najlepšieho rozhodnutia. Všeobecne sa vyžaduje, aby sa tieto informácie nachádzali v podobe, ktorá nám umožní pracovať s nimi bezprostredne, dostupne a bez ohľadu na iné faktory. Budovanie informačnej spoločnosti je jav, na ktorý vplyvajú mnohé technické, vedecké a sociálne aspekty. Bez vzájomnej súčinnosti uvádzaných faktorov by sme len ťažko mohli hovoriť o efektívnej informatizácii spoločnosti. Právo samo o sebe tvorí vnútorne štruktúrovaný celok s bezbrehým množstvom informácií. Práve toto množstvo spôsobuje v mnohých prípadoch ťažkosti pri aplikácii práva. Uvedená skutočnosť má negatívny dosah na rozvoj spoločnosti. Na tomto mieste je preto nutné povedať, že právo by malo pôsobiť na spoločnosť stabilizujúco. Preto je nutné, aby boli vytvorené efektívne nástroje na orientáciu v práve a na riadne uplatňovanie pravidiel správania sa. Práve právne informačné systémy ako jedna zo zložiek súčasnej informačnej spoločnosti si kladú za cieľ poskytnúť ucelený pohľad do vnútra právnych poriadkov a poskytnúť tak relevantný obraz o právach a povinnostiach subjektov práva. Predkladaný príspevok sa zaoberá možnosťami využitia právnych informačných systémov v právnickej praxi.

Kľúčové slová:

právna informácia, právna informatika, právny informačný systém, právny poriadok, právna norma, právny predpis

Abstract:

Developed states of the world, including the Slovak Republic, are currently in the process of building the information society. On the historical axis of mankind, we can find different periods that have been somehow typical. Industrialization period was accompanied by changes in the economy. On the other side, today's information society has been defined by the perception of the information as a value helping us develop our activities. Information today serves as a basis for the society's functioning, its development and its future. Having relevant, objective and unbiased information that helps us find the best way to solve problems is currently considered to be a very important factor. It is commonly required to have instant, accessible information not influenced by other factors at our disposal. Building the information society is a phenomenon that is affected by many technical, scientific and social aspects. Without the synergy of the abovementioned factors, we would hardly be able to talk about effective computerization of the society. The law itself forms an internally structured system with infinite amount of information. In many cases, this amount causes law enforcement difficulties. This fact has a negative impact on the society's development. We regard it a necessity to mention that the law should have stabilizing effect on the society. Therefore, it is essential that effective tools are developed to help us be knowledgeable in the law and to properly apply the rules of conduct. It is exactly legal information systems which as one of the components of the present information society aim to provide coherent insight into the legal orders, thus providing a relevant picture of the rights and obligations of the law enforcement bodies. The presented contribution deals with possibilities of using legal information systems in legal practice.

Keywords:

legal information, legal informatics, legal information system, legal order, legal norm, legal regulation

ÚVOD

Idea právneho štátu je postavená na princípe spoločnosti, v ktorej vládne právo. Obyvatelia, ako aj štát zastúpený svojimi orgánmi sú viazaní pôsobením práva a nikto z nich nemá väčšiu moc ako právo samo. Pre demokratické právne režimy je charakteristické dodržiavanie platného

práva. Ústavný súd Slovenskej republiky sa k otázke právneho štátu vyjadril tak, že

„V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasť okrem iných stelesnené také princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodit' z čl. 1 ústavy, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia týmito subjektmi, ktorým boli priznané.“¹²

Pokiaľ má spoločnosť záujem budovať právny štát, je nevyhnutné okrem iného, aby mali občania tohto štátu zaručený všeobecný prístup k platnému právnomu poriadku. Aby bol takýto prístup zmysluplný a efektívny, musí existovať prehľadná databáza právnych predpisov, ktorá umožní obyvateľom vyhľadávať konkrétne právne informácie bez obmedzenia.

Právo pôsobí v spoločnosti ako riadiaci a zároveň kontrolný systém. Tento systém práv a povinností sa opiera o proces rozhodovania. Počnúc rozhodovaním zákonodarcu ako sa má právo zmeniť, až po rozhodovanie súdov v konkrétnych veciach vždy vyvstáva otázka ktoré informácie sú relevantné a ako ich interpretovať. Právo totiž nie je systém s číselne vyjadriteľnými a porovnateľnými údajmi. Ide o systém jazykových štruktúr, ktorý sa prelína s prirodzeným jazykom, a ktorý obsahuje značné množstvo nepresností či vágnosti. Práve v dôsledku uvedeného sa interpretácia práva javí ako nenahraditeľný nástroj pre správu spoločnosti. Základný informačný problém pozostáva teda z nevyhnutnosti existencie relevantných informácií a zároveň správnej interpretácie týchto informácií.

V extenzívnom poňatí možno povedať, že myšlienka právnych informačných systémov je stará ako právo samo, pretože vždy platilo, že orientácia v právnom poriadku nie je jednoduchá. V 50. a 60. rokoch 20. storočia sa dostalo uvažovanie o ukladaní, uchovávaní a najmä vyhľadávaní právnych informácií na novú úroveň. Je to obdobie, ktoré je spojené so začiatkom prác na projektoch prvých právnych informačných systémoch.

1 I. ÚS 17/1999. Nález z 22. septembra 1999. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 1999, s. 365

Hlavným impulzom pre rozvoj právnej informatiky nebol len rozvoj v oblasti informačných technológií, ale tiež vývoj právnych poriadkov vyspelých štátov ovládaných ideou "právnych štátov". Ako je známe právny štát je založený na práve, a to počnúc legislatívnou činnosťou až po aplikačnú činnosť.

Na prelome rokov 1989–1990, resp. v tomto období platil v našich podmienkach názor, že ústupom komunizmu zmizne aj jeho zbytočná byrokracia, a že nástupom právneho štátu ubudne práva. Dnes možno konštatovať, že na jednej strane ubudlo byrokracie, ale na strane druhej pribudlo práva. Postupne začali vznikať nové právne predpisy, ktoré museli reagovať na nové štátne usporiadanie ako následok spoločenských zmien. Pre právny štát je teda charakteristická úloha práva a rozvoj právneho poriadku. Pre účinné fungovanie právneho poriadku potrebujeme relevantné informácie o právnych normách a o právnom poriadku ako celku.

1. PRÁVNE INFORMAČNÉ SYSTÉMY

Pred príchodom právnych informačných systémov sa právne informácie získavali zo zdrojov, ktoré boli tlačené na papieri. Okrem náročnosti, ktoré so sebou tlačené množstvo informácií prinášalo bolo tiež náročné udržať aktuálnosť týchto zdrojov. V súčasnej dobe pomáhajú prekonávať uvedené problémy právne informačné systémy.

Právny informačný systém môžeme zjednodušene definovať ako systém informácií o práve, alebo systém právnych informácií. Tieto systémy sú používané hlavne k vyhľadávaniu právnych informácií, ktoré sa nachádzajú napr. v právnych predpisoch, súdnych rozhodnutiach alebo v odbornej literatúre. Okrem tohto niektoré právne informačné systémy obsahujú vzorové právne dokumenty, návrhy podaní, kalkulačky alebo iné expertné doplnky. Takýmito a podobnými rozšíreniami nadobúdajú právne informačné systémy pridanú hodnotu, ktorá sa v mnohých prípadoch javí ako nepostrádateľná.

Zo všeobecného hľadiska sú právne informačné systémy relatívne samostatné a svojbytné systémy, pričom sú zamerané do vnútra samotného právneho systému. Právne informačné systémy zabezpečujú

systematický zber, spracovanie, ukladanie a sprístupňovanie resp. poskytovanie právnych informácií.

Pri tvorbe právnych informačných systémov sa môžeme stretnúť pojmom *komplexnosť*. Tento pojem v súvislosti s právnymi informačnými systémami znamená zámer obsahovať všetky právne predpisy a čo najviac relevantných právnych dokumentov. Keďže právny poriadok sa vyvíja pod tlakom spoločenských okolností, je zrejmé, že aj databázy právnych informačných systémov musia reagovať na tieto zmeny. Skutočnosť však predstavuje viac či menej naplnenú predstavu o komplexnosti právneho informačného systému. Komplexnosť chápeme ako cieľ, ku ktorému sa možno priblížiť, ale nie ho dosiahnuť. Z teoretického a ani praktického hľadiska totiž nie je možné dosiahnuť stav kedy by sa v právnom informačnom systéme nachádzalo konečné množstvo všetkých existujúcich právnych informácií.

V nadväznosti na uvedenú snahu o priblíženie sa stavu komplexnosti, musí byť vytvorený nástroj na neustále dopĺňanie informácií. Z technologického hľadiska musia byť databázy právnych informačných systémov budované tak, aby boli schopné neustále prijímať nové údaje. Bez takejto možnosti by právne informačné systémy postupne strácali svoje opodstatnenie, keďže by neponúkali aktuálne informácie. Preto hovoríme o *dátovej otvorenosti* ako o ďalšej charakteristickej črte právnych informačných systémov.

Poslednou charakteristickou črtou právnych informačných systémov je *poskytovanie služieb na diaľku*. Právne informačné systémy sú budované tak, aby boli k dispozícii neobmedzenému množstvu užívateľov. Súčasná úroveň informačných a komunikačných technológií umožňuje neobmedzenú distribúciu právnych informácií na diaľku. Dostupnosť právnych informácií na diaľku dopĺňa základnú charakteristiku právnych informačných systémov.

Na základe uvedeného možno povedať, že právny informačný systém predstavuje samostatný systém, ktorý je na jednej strane schopný absorbovať neobmedzené množstvo právnych informácií, spracovať ich, zatriediť a uchovať, a na strane druhej poskytnúť ich na základe konkrétnych požiadaviek neurčitému množstvu konečných užívateľov.

2. VNÚTORNÁ ŠTRUKTÚRA PRÁVNÝCH INFORMAČNÝCH SYSTÉMOV

V nadväznosti na vyššie uvedené môžeme hovoriť, že značnou výhodou právnych informačných systémov je schopnosť neustáleho dopĺňania právnych informácií a rýchly prístup k databázam, v ktorých sa tieto informácie nachádzajú. Distribúcia, resp. prístup k týmto informáciám umožňujú aktuálne možnosti informačných a komunikačných technológií. Vytvorenie právneho informačného systému vyžaduje relatívne vysoké finančné nároky a odborné znalosti prevádzkovateľa. V nasledujúcej časti sa budeme zaoberať základnými súčasťami právnych informačných systémov, ktoré priblížia proces ich vzniku a následnej prevádzky.

a) Informačná základňa

Informačnú základňu možno považovať za základný obsah právnych informačných systémov. Inými slovami ide o dáta, ktoré sú spracovávané za účelom vytvárania a neustáleho dopĺňania databáz. Z hľadiska právnej informatiky ide o veľmi dôležitú súčasť právnych informačných systémov. Na základe kvality a obsahu informačnej základne si možno vytvoriť obraz o celkovej kvalite jednotlivého právneho informačného systému. Ide o prvok, ktorým sa právne informačné systémy od seba líšia.

b) Technologická základňa

Pod technologickou základňou rozumieme všetky technické a programové prostriedky, ktoré sú určené na spracúvanie dát. Z hľadiska hardwaru sa používajú pri právnych informačných systémoch počítače typu "mainframe"², ktoré zvládajú spracovávať a uchovávať veľké množstvá dát.

c) Jazyková nadstavba

Cieľom jazykovej nadstavby je umožniť vyhľadávanie v národnom prostredí. S jazykovou nadstavbou priamo súvisí aj požiadavka na

2 Počítače typu *mainframe* predstavujú systém spracovania údajov používaný hlavne vo veľkých organizáciách na rôzne aplikácie vrátane hromadného spracovania údajov, kontroly procesov, štatistiky priemyslu a spotrebiteľov, plánovania podnikových zdrojov a spracovania finančných transakcií apod. Nazývame ich tiež aj sálové počítače, pretože v minulosti boli tieto počítače svojimi rozmermi náročné na priestor, ktorom boli uchované a používané.

vytvorenie komunikačného rozhrania, ktoré umožní bezproblémovú prácu s databázami jednotlivých právnych informačných systémov. Právny informačný systém musí reagovať na špecifiká jazyka, v ktorom je právny informačný systém budovaný. Platí, že každý jazyk má svoje špecifiká, ktoré sa nedajú aplikovať aj na iné jazyky. Ako príklad môžeme uviesť synonymá "posledná vôľa" a "závet". Prvé z nich sa často používa v bežnom jazyku. Avšak právny poriadok používa druhý z uvedených pojmov. Na takéto a podobné nuansy musí právny informačný systém reagovať tak, aby nedochádzalo k zamieňaniu pojmov ako kľúčových slov pri vyhľadávaní informácií.

d) Právna nadstavba

Právna nadstavba reflektuje vzťahy, na ktorých je založený právny poriadok a umožňuje tak štrukturalizovať právne dokumenty podľa príslušných špecifik. Bez právnej nadstavby by právne informačné systémy nedokázali správne vyhodnocovať požiadavky užívateľov. Nebolo by totiž jasné, ktoré právne predpisy či iné druhy informácií súvisia s kľúčovými slovami prostredníctvom, ktorých sa užívatelia v databázach orientujú. Právna nadstavba zaručuje, že napr. vzťahy nadržadenosti a podradenosti právnych predpisov, vzťahy aktívnej a pasívnej derogácie, či vzťahy subsidiarity právnych predpisov sú v plnej miere rešpektované pri tvorbe obsahu právneho informačného systému.

e) Procedúry a pracovníci

Riadne a bezproblémové fungovanie právnych informačných systémov vyžaduje vynaloženie značných nákladov na vytvorenie personálneho základu. Pracovníci jednotlivých inštitúcií, ktoré prevádzkujú právne informačné systémy sú viazaní striktnými postupmi pri budovaní databáz. Porušením týchto postupov by mohlo dochádzať k poskytovaniu nesprávnych alebo mätúcich informácií.

3. DRUHY PRÁVNÝCH INFORMAČNÝCH SYSTÉMOV

Pomerne dlhé obdobie budovania právnych informačných systémov nám priniesol nielen fakt, že tieto systémy vznikli a etablovali sa, ale aj fakt, že máme k dispozícii právne informačné systémy rôzneho zamerania. Niektoré pôsobia univerzálne a vzťahujú sa najmä na právny

poriadok, iné sa svojim obsahom a užívateľským rozhraním špecializujú na užšie koncipované oblasti. V každom prípade je vzhľadom na aktuálne množstvo právnych informačných systémov potrebné vytvoriť kritériá na základe, ktorých by sme boli schopní rozdeliť jednotlivé právne informačné systémy do menších podskupín. V nasledujúcej časti priblížime tri základné podskupiny či druhy právnych informačných systémov.

a) Informačné systémy o právnom poriadku

Prvú zo spomínaných podskupín tvoria informačné systémy o právnom poriadku. Pre tieto informačné systémy je charakteristické, že sa orientujú na celý právny poriadok. Ich cieľom je priniesť konečným užívateľom právne informácie zo všetkých oblastí právneho poriadku. Spravidla obsahujú všetky druhy právnych predpisov, ktoré sú na určitom území súčasťou právneho poriadku.

V podmienkach Slovenskej republiky zaraďujeme do tejto kategórie najmä právne informačné systémy ako SLOV-LEX³, ASPI⁴, a EPI⁵. Vnútorne by sme mohli tieto právne informačné systémy rozdeliť na nekomerčné (SLOV-LEX) a komerčné (ASPI, EPI).

V podmienkach európskych spoločenstiev poukazujeme najmä na právny informačný systém EUR-LEX. Tento právny informačný systém Európskej únie zabezpečuje bezplatný prístup k právu EÚ. Dnes je dostupný v 23 jazykových mutáciách, pričom jeho databázy pokrývajú obdobie od roku 1951 a obsahuje viac ako 2,8 milióna právnych dokumentov. Do rodiny európskych právnych informačných systémov zaraďujeme aj N-LEX. Tento informačný systém zabezpečuje jednotný prístup k vnútroštátnym právnym predpisom štátov Európskej únie. Predstavuje jednotný prístup k právnym poriadkom členských štátov Európskej únie. K tomuto informačnému systému však treba povedať, že jeho zmysel je

3 SLOV-LEX je k dispozícii na adrese www.slov-lex.sk. Prevádzkovateľom je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky.

4 ASPI (Automatizovaný systém právnych informácií) je komerčný právny informačný systém, ktorý je k dispozícii v desktopovej verzii. Prevádzkovateľom tohto informačného systému je spoločnosť Wolters Kluwer SR s. r. o.

5 EPI (Ekonomické a právne informácie) je k dispozícii na adrese www.epi.sk. Prevádzkovateľom tohto komerčného informačného systému je spoločnosť S-EPI, s. r. o.

vytvoriť cestu k spomínaný právny poriadkom, a nie vytvoriť databázu týchto právnych poriadkov.

b) Oblastné a vecne špecifikované informačné systémy

Katégoria oblastných a vecne špecifikovaných informačných systémov pozostáva z právnych informačných systémov, ktoré sa špecifikujú na určitú vopred vymedzenú oblasť. Ako príklad takéhoto informačného systému uvádzame databázy *Úradu priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky*, ktoré obsahujú tzv. webregistre predmetov priemyselného vlastníctva.⁶

Ďalej do tejto katégorie môžeme zahrnúť databázy *Notárskej komory Slovenskej republiky*⁷, portál *Finančnej správy Slovenskej republiky*⁸, *Obchodný register Slovenskej republiky*⁹ a *Živnostenský register Slovenskej republiky*¹⁰.

-
- 6 Portál *Webregistre* slúži na prístupovanie vybraných údajov z registrov práv priemyselného vlastníctva, ktoré vedie a spravuje Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky. Zmyslom a účelom portálu je zabezpečiť najmä používateľsky jednoduché a prehľadné vyhľadávanie v registroch, zobrazenie výsledkov vyhľadávania a prístup k detailom jednotlivých prihlášok <https://wbr.indprop.gov.sk/webregistre/>. V tomto informačnom systéme môžeme nájsť aktuálne informácie o patentoch, európskych patentoch, úžitkových vzoroch, dizajnoch a ochranných známkach. Správcom tohto informačného systému je priamo Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky. Pozn. informácie z tohto informačného systému majú informatívny charakter a nie sú určené pre iné právne úkony.
 - 7 Na adrese www.notar.sk možno nájsť notárske centrálny registre, a to centrálny register záložných práv, osvedčených podpisov, notárskych zápisníc, dobrovoľných dražieb, Notárskych úradov na Slovensku, Európsky zoznam notárov a Zoznam zaniknutých notárskych úradov od 1.1.2006.
 - 8 Na adrese www.financnasprava.sk sa nachádzajú okrem iného aj informačné zoznamy z oblasti finančnej správy. Prevádzkovateľom je Finančná správa Slovenskej republiky.
 - 9 Na adrese www.orrs.sk možno nájsť webovú databázu Obchodného registra Slovenskej republiky. Ide o verejný zoznam, do ktorého sa zapisujú zákonom stanovené údaje týkajúce sa podnikateľov, prípadne iných osôb. Prevádzkovateľom je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky.
 - 10 Na adrese www.zrsr.sk možno nájsť webovú databázu živnostenského registra Slovenskej republiky. Tento register predstavuje zoznam podnikateľov, ktorým bol vydaný živnostenský list. Prevádzkovateľom je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky.

c) Informačné systémy podporujúce legislatívu a aplikáciu práva

Do poslednej z posudzovaných kategórií právnych informačných systémov zaraďujeme ako príklad *Ústredný portál verejnej správy Slovenskej republiky*¹¹, ktorý zabezpečuje jednotný prístup k informačným zdrojom a službám verejnej správy. Ústredný portál verejnej správy je definovaný ako informačný systém verejnej správy, prostredníctvom ktorého je možné centrálné vykonávať elektronickú úradnú komunikáciu s ktorýmkoľvek orgánom verejnej moci. Tento informačný systém zabezpečuje centrálny a jednotný prístup k informačným zdrojom a službám verejnej správy. Hlavným cieľom je vytvoriť jednotné miesto kde sú integrované informácie a služby verejnej správy.

Do kategórie právnych informačných systémov podporujúcich legislatívu a aplikáciu práva je potrebné zaradiť tiež *webový portál Najvyššieho súdu Slovenskej republiky*, na ktorom sa nachádza o.i. aj *Zbierka stanovísk a rozhodnutí NS SR*¹². Táto zbierka obsahuje rozhodnutia a stanoviská, ktoré majú odporúčací a jednotlivý charakter. Inými slovami, aj takýmto spôsobom prispieva Najvyšší súd Slovenskej republiky pri vykladaní a aplikácii práva.

V európskom kontexte by sme chceli poukázať na právny informačný systém PRELEX¹³, ktorý obsahuje databázu medzi-inštitucionálnych postupov pomocou, ktorej možno sledovať činnosť rozhodovania Komisie vo vzťahu k iným zúčastneným inštitúciám, ako sú Európsky parlament, Rada a pod.

11 Adresa informačného systému www.slovensko.sk. Správcom ústredného portálu je Úrad vlády SR. Prevádzkovateľom ústredného portálu je Národná agentúra pre sieťové a elektronické služby.

12 Zbierka stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dostupná na adrese <https://www.nsud.sk/zbierka-stanovisk-a-rozhodnuti/>

13 Pozri bližšie PRELEX <http://eur-lex.europa.eu/collection/legislative-procedures.html?locale=en>

4. VYUŽITIE PRÁVNÝCH INFORMAČNÝCH SYSTÉMOV V PRAXI

Najväčší význam právnych informačných systémov spočíva v tom, že sústreďujú technicko-technologické prostriedky, personálne vybavenie a relevantné údaje na jednom mieste. Právne informačné systémy dnes disponujú prakticky neobmedzenou vnútornou pamäťou, ktorú možno až do nekonečna rozširovať podľa potreby uchovávaných a spracovávaných dát. Veľkou výhodou je teda možnosť neustáleho dopĺňania ďalších dokumentov, pričom dnešné systémy umožňujú rýchly prístup do všetkých databáz (s kvalitným plno-textovým vyhľadávaním).

Ďalšou výhodou je možnosť obohacovania právnych dokumentov. Nie každý právny informačný systém však obsahuje obohatený text; avšak tie ktoré ich obsahujú vedú kvalitnejším spôsobom poskytnúť užívateľovi potrebné informácie; t.j. okrem strohých ustanovení zákonov, obsahujú tieto systémy aj vysvetlenia, poznámky, komentáre, kalkulačky a pod. Najdôležitejším faktorom pre zabezpečenie potrieb užívateľa je aktuálnosť databázy.

Za relatívnu nevýhodu právnych informačných systémov by sme mohli považovať sumu, ktorú je potrebné vynaložiť za účelom vybudovania právneho informačného a prevádzkové náklady. V minulosti by sme mohli považovať za nevýhodu právnych informačných systémov nutnosť znalosti práce s počítačom, čo v dnešnej dobe možno považovať za prežitok.

Na praktickom prípade sa pokúsime načrtnúť využiteľnosť právnych informačných systémov v praxi. Predstavme si advokáta, na ktorého sa obrátil klient s požiadavkou o pomoc pri ukončení nájomného vzťahu, v ktorom vystupuje ako prenajímateľ. V konkrétnosti pôjde o nájomný vzťah založený nájomnou zmluvou uzatvorenou podľa príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka. Z modelového dôvodu predpokladajme, že advokát sa s takouto situáciou ešte nestretol. Advokát zadá do vyhľadávacieho právneho informačného kľúčové slová "nájomná zmluva", "skončenie nájmu" a "Občiansky zákonník". Takýmto spôsobom sa zadáva právnomu informačnému systému požiadavku na vyhľadanie dokumentov, v ktorých sa uvedené slová či slovné spojenia nachádzajú. Právny informačný systém na základe uvedených požiadaviek filtruje informácie a užívateľovi sprostredkuje právne predpisy, či súdne rozhodnutia a iné

dokumenty, v ktorých sa hľadané informácie nachádzajú. Mnohé právne informačné systémy ponúknu svojmu užívateľovi v takýchto prípadoch aj komentár k súvisiacim zákonom, odbornú literatúru či vzor relevantného právneho úkonu. Na tomto mieste je potrebné zdôrazniť, že teraz práca advokáta nekončí. K zodpovedaniu klientovej otázky je ešte potrebné, aby si advokát nájdené dokumenty naštudoval. Až následne by mal byť advokát schopný poskytnúť klientovi ucelený pohľad na možnosti skončenia nájomného vzťahu svojho klienta.

Z tohto príkladu možno odvodiť záver, že práca právnika (v našom prípade advokáta) spočíva vo veľkej časti v zbere dát, následnej interpretácii a tvorbe komplexného riešenia problému. Nemožno teda povedať, že právne informačné systémy riešia právne problémy samostatne. Tieto systémy pomáhajú právnikom odstrániť "informačné preťaženie", keďže táto profesia je charakteristická veľkým množstvom informácií, s ktorým je v konkrétnych prípadoch nutné pracovať.

V nadväznosti na vyššie uvedené môžeme povedať, že právne informačné systémy ponúkajú v súčasnosti efektívny pracovný nástroj pre osoby zaoberajúce sa aplikáciou práva, ale aj pre tie, ktoré sa zaoberajú tvorbou samotného práva. Napriek nespočetným výhodám právnych informačných systémov však treba dodať, že väčšina právnikov sa pozerá na ne ako na nástroj, ktorý má uľahčiť prácu, a nie nahradiť prvok ľudskosti. Vplyvom informačných technológií možno očakávať, že sa budú vyskytovať snahy o tvorbu systémov, ktoré by boli schopné riešiť právne problémy. Dúfame však, že právne informačné systémy nezmenia podobu výkonu právnickej praxe tak ako ju poznáme.

ZÁVER

Pri pohľade na vývoj právnej informatiky vidíme obdobia teoretických výskumov, diskusií, experimentálneho vývoja a testovania právnych informačných systémov. Prešlo niekoľko desaťročí a do prevádzky sa dostalo mnoho právnych informačných systémov v jednotlivých vyspelých štátoch sveta. Počas tohto obdobia sa právna informatika nielen vyvíjala, ale postupne etablovala na vedeckú a pedagogickú disciplínu. Právne informačné systémy sa stali bežnou súčasťou života spoločnosti a pomáhajú zlepšovať aplikáciu práva. Rozšírenosť informačných technológií nám

umožňuje prevádzku právnych informačných systémov v nadnárodnom meradle. Práve aj takýto presah za hranice štátov otvára nové možnosti medzinárodnej spolupráce a iných ďalších príležitostí. Vo výskumnej oblasti stále možno vidieť snahu o zlepšovanie právnych informačných systémov. Možno vidieť všeobecnú snahu prevádzkovateľov právnych informačných systémov o zlepšovanie užívateľského prostredia, či zdokonaľovanie technológie vyhľadávania. Komerční prevádzkovatelia okrem uvedeného smerujú svoje snahy aj k neustálemu rozširovaniu množstva právnych informácií tak, aby sa odlíšili od iných konkurenčných právnych informačných systémov.

Uvažovanie minulosti, podľa ktorého sa právnici bez právnych informačných systémov nezaobídu sa dnes potvrdzuje ako pravdivé. Súčasné právne informačné systémy dokazujú, že aj na základe kontextu právnej veci je možné vyhľadávať relevantné právne informácie. Budúce právne informačné systémy môžu výrazne pomôcť pri vyhľadávaní informácií a pri konaní v jednoduchých právnych veciach aj laickej verejnosti.

Záverom možno povedať, že dostupnosť právnych informačných systémov, chápanie hodnoty informácií a skúsenosti pri interpretácii týchto informácií vytvárajú predpoklad pre ďalší rozvoj tejto oblasti, a tým aj našej spoločnosti.

LITERATÚRA

1. CEJPEK, Jiří. *Úvod do právní informatiky*. 1997. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. 94 s. ISBN 8071843369.
2. CVRČEK, František. 2010. *Právní informatika*. Plzeň: Aleše Čeněk, 2010. s. 371. ISBN 978-80-87439-00-5.
3. CVRČEK, F., NOVÁK, F. 1992. *Základy právní informatiky*. Brno: Masarykova univerzita v Brně – právnická fakulta, 1992. 100 s. ISBN 8021005335
4. GREGUŠOVÁ, Daniela. 1992. *Úvod do právnej informatiky*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1992. s. 143. Učebná pomôcka pre poslucháčov PFUK. ISBN 80-7160-007-5.
5. GREGUŠOVÁ, Daniela, MORAVČÍKOVÁ, Andrea, SUSKO, Boris. 2000. *Vybrané kapitoly z právnej informatiky*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2000. s. 109. ISBN 80-7160-144-6.

6. KNAPP, Viktor. 1963. *O možnosti použití kybernetických metod v právu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1963
7. KNAPP, Viktor. 2003. *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 178. ISBN 80-86432-54-8
8. KNAPP, Viktor. 1996. *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací vědy*. Praha: C.H. Beck, 1996. s. 248. ISBN 80-7179-089-3.
9. SVÁK, Ján a KUKLIŠ, Ján. 2012. *Teória a prax legislatívy*. Bratislava: Eurokódex, 2012. s. 440. ISBN 978-80-89447-65-7.
10. ŠAVELKA, J., MYŠKA, M., PTAČNIK, A., SPÁČILOVÁ, D. 2011. *Právní informační systémy*. Brno: Tribun EU, 2011. 259 s. ISBN 978-80-7399-248-4.

KONTAKT

JUDr. Juraj Varga, PhD.

Fakulta práva Janka Jesenského

Vysoká škola Danubius

email: juraj.varga@vsdanubius.sk

ACTA IURIDICA Sladkoviciensia XIII.

Právnické štúdie

JUDr. Juraj Varga (ed.)

Vydanie prvé, 2018

Náklad 150 výtlačkov

Tlač a DTP: MSD, spol. s.r.o., Minská 103, Brno 616 00 www.msdbno.cz

ISBN 978-80-7392-293-1